

OPP-

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню магістр

студентки Фастової Патріції Родіонівни
(ПІБ)

академічної групи 072м-20-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва програми)

на тему: «Управління фінансовою стійкістю та надійністю банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Букресва Д.С.	75	добре	
Рецензент	Гулько В.О.		ДОБРЕ	
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	75	добре	

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)

Єрмошкіна О.В.
(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр

студентці Фастовій П. Р. академічної групи 072м-20-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Управління фінансовою стійкістю та надійністю банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 16.12.2021р. №1064-

с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.10.2021- 15.10.2021
Розділ 1	Теоретичні засади щодо управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку	18.10.2021- 29.10.2021
Розділ 2	Аналіз ефективності управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку на прикладі АТ КБ «Приватбанк»	01.11.2021- 26.11.2021
Розділ 3	Удосконалення методичних підходів до ефективного управління фінансовою стійкістю та надійністю банку	29.11.2021- 10.12.2021
Розділ 4	Оцінка ефективності впровадження методичних підходів до управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку	13.12.2021- 31.12.2021
ВИСНОВКИ		04.01.2022- 06.01.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	10.01.2022- 11.01.2022

Завдання видано

(підпис керівника)

Букресва Д.С.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 27.09.2021 р

Дата подання до екзаменаційної комісії 17.01.2022 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Фастова П.Р.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Фастова П.Р. - Управління фінансовою стійкістю та надійністю банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк») - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2022.

У магістерській роботі досліджено теоретичні та методичні засади банківської фінансової стійкості, розглянуті основні нормативні вимоги, щодо її регулювання. Проаналізовані основні сучасні підходи до оцінки та управління фінансовою стійкістю банку. Визначено місце банку в банківській системі України. Проаналізовано сучасний стан функціонування АТ КБ «Приватбанк», визначені основні тенденції в забезпеченні фінансової стійкості. Розкрито методи оптимізації ресурсної бази банківських установ, обґрунтовано доцільність їх використання. Удосконалений методичний підхід до оцінки комплексної фінансової стійкості банку. Обґрунтовано запровадження удосконалених методичних підходів до забезпечення фінансової стійкості банку. Запропоновано ресурсне забезпечення фінансової стійкості банку з подальшою розробкою стратегії управління нею.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, НАДІЙНІСТЬ,
ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА, НОРМАТИВ, ОПТИМІЗАЦІЯ

ANNOTATION

Fastova P.R. - Managing financial solvency and reliability of a bank (in terms of CB PrivatBank JSC) - Qualification work on the rights of the manuscript.

Master's qualification in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2022.

In the master's thesis the theoretical and methodological foundations of bank financial stability are investigated, the main normative requirements are considered, regarding its regulation. The basic modern approaches to the assessment and management of bank financial soundness are analyzed. The place of the bank in the banking system of Ukraine is determined. The current state of functioning of JSC CB "Privatbank" is analyzed, the main tendencies in ensuring financial stability are determined. The methods of optimization of the resource base of banking institutions have been revealed, the expediency of their use has been substantiated. Improved methodological approach to the evaluation of the complex financial stability of the bank. The introduction of advanced methodological approaches to ensuring the financial soundness of the bank is substantiated. It is suggested to provide financial stability of the bank with further development of its management strategy.

FINANCIAL SUSTAINABILITY, LIQUIDITY, RELIABILITY, INTEGRAL ASSESSMENT, REGULATION, OPTIMIZATION

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТЮ ТА НАДІЙНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ....	11
1.1. Систематизація теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості та надійності комерційного банку.....	11
1.2. Сучасні методологічні підходи до управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку	18
1.3 Концептуальні засади управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційних банках в умовах економічної кризи....	25
Висновки по розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТЮ ТА НАДІЙНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	31
2.1. Характеристика банку, його місце в банківській системі України. Стан та тенденції розвитку.....	31
2.2. Аналіз фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк».....	40
2.3. Аналіз фінансової стійкості та надійності банку	49
Висновки по розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ БАНКУ	58
3.1. Удосконалення організаційного забезпечення механізму управління фінансовою стійкістю та надійністю банку	58
3.2. Розробка моделі комплексного оцінювання фінансової стійкості банку	67
3.3. Встановлення оптимального співвідношень між фінансовою стійкістю банку та доходністю його операцій.....	76
Висновки по розділу 3.....	84

РОЗДІЛ 4	ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА НАДІЙНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	86
4.1.	Заходи щодо управління фінансовою стійкістю та надійністю АТ КБ «Приватбанк».....	86
4.2.	Розрахунок структури балансу банку при оптимальному співвідношенні його фінансовою стійкості та доходності	88
4.3.	Ефективність впровадження комплексної оцінки з метою забезпечення фінансової стійкості та надійності банку.....	94
	Висновки по розділу 4.....	97
	ВИСНОВКИ.....	99
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102
	ДОДАТКИ	107

ВСТУП

Актуальність теми. Зміни в економіці України різко впливають на напрям і темпи розвитку банківської системи, яка набуває ознак динамізму та конкурентоспроможності. У сучасних умовах оцінка фінансової стійкості банків є завданням, яке намагаються вирішити державні органи, банки та комерційні організації. Їхня мета – знайти критерій, який дозволить порівнювати банки за рівнем фінансової стабільності.

Існуючі підходи до оцінки фінансової стійкості та довіри до банків відрізняються кількістю факторів, які враховується системою коефіцієнтів, що характеризують складові фінансової стійкості, контрольні пороги тощо. Більше того, існуючі методи в основному призначені для самих банків і не дозволяють всім учасникам ринку на основі відкритої інформації з достатньою достовірністю об'єктивно оцінити стабільність кожного банку та банківської системи в цілому. Таким чином, особливого значення набуває вивчення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків з точки зору існуючого інформаційного простору. Конструктивна роль таких досліджень полягає у зосередженні уваги на розробці комплексного методичного та інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості банку в умовах нестабільності та ризику та пошуку можливих шляхів визначення динамічної фінансової стійкості банків.

Проблемам фінансової стійкості банків та її оцінки присвячено праці багатьох провідних зарубіжних і вітчизняних учених, таких як: І.Є. Амелін, Л.Г. Батракова, О.І. Лаврушин, Г.С. Панова, А.М. Мороз, В.М. Кочеткова, А.А. Пересада, А.О. Єпіфанов, І.В. Сала, М.І. Савлук, О.В. Крилова, О.В. Єрмошкіна, Л.Г. Соляник та інші. У той же час теорія і практика забезпечення фінансової стабільності та довіри до комерційних банків показують, що деякі аспекти цього питання залишаються малодослідженими і потребують більш детального дослідження. Зокрема, не досліджено комплексні методи оцінки якісних та кількісних ознак фінансової стійкості в конкурентному середовищі,

відсутній системний підхід до її оцінки. Питання побудови ефективного механізму прогнозування ресурсної бази банку недостатньо обґрунтовані з точки зору достатнього рівня стабільності та прибутковості. Вирішення цих проблем з метою забезпечення фінансової стійкості банків зумовило вибір теми, мети та завдань кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення і розвиток науково-методичних основ, розробка інструментарію та практичних рекомендацій щодо ефективного управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку.

Досягнення даної мети передбачає вирішення таких задач:

- досліджено теоретичні засади щодо управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку;
- проаналізовано ефективність управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку на прикладі АТ КБ «Приватбанк»;
- удосконалено методичні підходи до ефективного управління фінансовою стійкістю та надійності банку;
- визначено ефективність впровадження методичних підходів до управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки та управління фінансовою стійкістю комерційного банку на прикладі АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження є процес удосконалення управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційного банку в умовах економічної кризи на прикладі АТ КБ «Приватбанк».

Методи дослідження. Методологічною базою є сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів і методів дослідження, зокрема, діалектичний підхід до визначення причинно–наслідкових зв'язків між явищами та процесами в банківській сфері, що відбуваються в економічній сфері; системний підхід до вивчення сутності фінансової стійкості та надійності. Для аналізу сучасного стану фінансової стійкості та надійності банку й дослідження

процесу управління використовувалися методи аналізу і синтезу; індукції і дедукції; аналогії та екстраполяції; узагальнення; статистичні, табличні та графічні методи; економіко-математичні методи.

Інформаційною базою дослідження були теоретичні та науково–практичні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, законодавчі акти України, нормативно–правові документи та статистичні матеріали Національного банку України, статистичні показники діяльності банків України, матеріали Асоціації Українських банків, бухгалтерська і фінансова звітність АТ «Приватбанк»

Наукова новизна одержаних результатів.

В результаті досліджень, автором удосконалено методичний підхід до управління фінансової стійкістю та надійністю банку, який, на відміну від існуючих, дозволяють комплексно оцінити фінансову стійкість банку та за рахунок встановлення оптимального співвідношення між стійкістю та дохідністю сформувати відповідну оптимальну структуру балансу комерційного банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо управління фінансовою стійкістю та надійністю, можуть бути використані в роботі банківськими установами .

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та їхнє практичне значення опубліковані в електронному науковому фаховому виданні «Економіка та суспільство» Випуск No 34/2021 (Букресва Д.С., Бородіна А.О., Фастова П.Р. Необанкінг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. 2021. No 34. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/963>).

Публікації: Результати кваліфікаційної роботи магістра опубліковані у збірці наукових доповідей обсягом 0,38 у.д.а.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу чотирьох розділів і висновків, загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Робота містить 25 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел з 52 найменування, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТЮ ТА НАДІЙНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Систематизація теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості та надійності комерційного банку

Банківська система є однією з ключових частин економічної системи будь-якої країни. Він має регулювати грошові потоки, щоб сприяти найбільш ефективному використанню фінансових ресурсів підприємств та потоків капіталу в тих секторах економіки, де рентабельність інвестицій є максимальною. Успіх подолання економічної кризи, зниження інфляції та фінансової стабілізації багато в чому залежатимуть від того, наскільки добре працює банківська система. Тому стабільність банківської системи в цілому та окремих банків як на національному, так і на міжнародному рівні перебуває під інтенсивним контролем провідних фінансових установ світу. На відміну від проблеми стабільності інших суб'єктів господарювання, проблема стабільності банку має свої особливості, які виявляються у джерелах формування їх фінансових ресурсів, структурі активів, оцінці результатів.

Перш ніж приступити до обґрунтування поняття «фінансова стійкість», необхідно вивчити основні теоретичні аспекти категорії «стабільність». У Словнику української мови стійкість визначається як «здатність протистояти зовнішнім впливам, протидіяти їм; зберігати і розкривати свої властивості протягом тривалого часу, не пошкоджуватися, деградувати тощо» [1]. У «Великому енциклопедичному словнику» дається таке визначення стійкості системи: здатність системи відновлювати попередній або закритий стан після певного порушення, що проявляється відхиленням параметрів системи від номінального значення [2]. В. Даль визначає стійкість як здатність «витримувати опір, успішно протистояти силі, протистояти, не піддаватися» [3].

Поняття стійкості також використовується для опису стану механічної рівноваги твердого тіла: «Стан рівноваги можна вважати стійким, коли тіло, вилучене з нього, повертається в той самий стан. Об'єкт має здатність чинити опір впливу зовнішніх факторів, діяти незважаючи на деякі перетворення, що відбулися, тому що він не мав істотного впливу на вихідний стан завдяки своїй стабільності» [4]. В економічній теорії «стійкість» вважається однією з концепцій економічної рівноваги, згідно з якою досягнення та підтримання рівноваги в економіці є одним із найважливіших мікро- та макроекономічних завдань. З цієї концепції випливає, що суб'єкти господарювання намагаються привести економічну систему до оптимального стану, вважаючи її збалансованою, що в даному контексті пов'язано з концепцією стійкості. У «Великому економічному словнику» категорія «сталий розвиток» трактується як «стабільність, сталий розвиток і нездатність ризикувати втратою» [5].

Таким чином, у загальному сенсі поняття «стійкість» можна визначити як ознаку рівноваги об'єкта чи системи, що відображає здатність підтримувати певні властивості, функції, параметри незмінними та стабільними, незважаючи на можливі екологічні та внутрішні небезпеки. факторів.

В економічній літературі немає універсального підходу до визначення «фінансової стійкості банку». Іноді його ототожнюють з такими термінами, як «надійність» і «стабільність». Однак однозначного обґрунтування, поділу чи моделі взаємовідносин між ними немає. Зокрема, суть концепції довіри полягає в «стабільності» банку в умовах змін на фінансовому ринку та можливості негайного виконання своїх зобов'язань (застава, кредити за кредитними договорами, оплата гарантій, переказних векселів, застави). , застава, позики). тощо) [6]. Тому, довіра – це не тільки кількісна оцінка основних параметрів банку, а більше його суб'єктивних характеристик конкретних соціальних груп (клієнтів, партнерів і співробітників), а також впевненість цих людей у тому, що банк відповідатиме всім своїм вимогам. зобов'язаннями. Солідний банк, який має відповідний рівень впевненості в собі, міцні відносини з іншими фінансовими установами, підприємствами, організаціями, що допомагає в реалізації інтересів

клієнта, партнерів і співробітників.

«Стабільність» і «стійкість» також близькі один до одного, які споріднені, але не тотожні. У роботі М. Н. Крейніна це визначення стабільності банку дається як «стабільність його операцій у середньостроковій та довгостроковій перспективі» [7]. Ю. Масленченков розглядає концепцію стабільності банку крізь призму стабільного економічного середовища, оскільки зазначає: «стабільність кредитної установи визначається стабільністю економічного середовища, в якому вона діє. Сстійкість як ринкова категорія відображає стан кредитної установи в ринковому середовищі та забезпечує орієнтацію в її русі в сьогоденні та прогнозованому майбутньому.» [8]. Дане авторське визначення є не зовсім правильним, оскільки не завжди і не всі кредитні установи в стабільному економічному середовищі є стабільними, оскільки забезпечення стабільності держави обумовлено, крім зовнішніх факторів, рядом внутрішніх факторів. А. В. Крухмалев, на відміну від стабільності, яка включає здатність системи протистояти зусиллям, коли досягнення довгострокової стабільності вимагає наголосу на здатності грати безперервно. У цьому випадку стабільність банків і банківської системи зумовлена її стабільністю. У той же час стабільність є постійною ознакою якості та стабільності - це те, що набувається, змінюється [9].

Таким чином, надійність є більш широким поняттям і поєднує в собі поняття сталого розвитку і сталого розвитку, характеризує банк як фінансову установу, так і монетарну установу в цілому; Стабільність - здатність безперервно динамічно розвиватися; Сталий розвиток — це її внутрішній стан.

Дослідженню поняття «фінансова стійкість» банку присвячено багато робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. У таблиці 1.1 представлені підходи вітчизняних та зарубіжних авторів до визначення поняття «фінансова стійкість банку».

Аналізуючи існуючі визначення поняття «фінансова стабільність банку», можна сказати, що всі вони абсолютно різні, як з перевагами, так і з недоліками.

Підходи до визначення поняття «фінансова стійкість банку»

Автор	Визначення
М.Н. Крейніна [7]	одна з особливостей відповідності структури джерел фінансування структурі активів, яка визначається на основі співвідношення різних видів джерел фінансування та її узгодженості зі складом активів.
О.П. Пантелєєв, С.П. Халява [10]	вид перевищення доходів над витратами. Ознакою фінансової стійкості є стабільність джерел доходу банку.
Ю.С. Масленченков [11]	характеризує стан кредитної установи в ринковому середовищі, що забезпечує цілеспрямованість її руху в сьогоденні та в прогнозі. Це залежить від відповідності економічної діяльності нормативним узагальнюючим показникам, що синтезують особливості економічних складових стійкості.
Р.І. Шіллер [12]	виражає загальну ефективність усіх елементів його довговічності і вимірюється системою показників, насамперед розміром і структурою власних ресурсів, прибутковістю, рентабельністю власного капіталу, встановленими коефіцієнтами ліквідності, дієвістю мультиплікатора власного капіталу, додатковою вартістю тощо.
С.А. Святко [13]	є невід'ємною ознакою здатності банку як системи трансформації ресурсів і ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, стійкі до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.
Н.О. Водоп'янова [14]	певний стан структури активів і пасивів банку, що впливає на платоспроможність банку.

В.П. Пантелєєв і С.П. Халява намагаються трактувати фінансову стабільність як своєрідний надлишок доходів над витратами [10]. Ці твердження досить суперечливі. Так, рівень прибутку є одним із важливих показників узагальнюючої банківської діяльності, але для того, щоб зробити висновки про фінансову стійкість банку, необхідно знати джерела прибутку та спосіб його розподілу. Характерною ознакою фінансової стійкості є стабільність джерел доходу банку.

Н. Г. Антонова, М. А. Песселя, В. Г. Андреева, Н. Н. Захарова ототожнюється поняття з ліквідністю та платоспроможністю [15]. Ці коефіцієнти мають значний вплив на фінансову стабільність, оскільки лише

маючи достатній рівень ліквідності та платоспроможності банк можна вважати фінансово стабільним, але недоцільно ідентифікувати ці поняття як «фінансова стабільність» є більш широким поняттям. Зокрема, як зазначає В.В. Вітлінський, «платоспроможність, у свою чергу, є невід'ємною частиною індексу фінансової стійкості банку. Ліквідність і прибутковість - показники (критерії), що деталізують поняття платоспроможності банку» [16]. Зазначає Ю.С. Масленченков, що фінансова стабільність залежить від дотримання банком нормативних агрегатів, які включають характеристики економічних складових фінансової стабільності: достатність капіталу, прибуток і прибуток, розмір і структура власного капіталу, мультиплікативна ефективність власного капіталу, ліквідність, рентабельність власного капіталу, створення додаткового банку витрати [11]. На думку деяких експертів, неможливо визначити фінансову стабільність лише на підставі відповідності банку узагальненим нормативним показникам, оскільки вони служать лише орієнтиром і часто неправильно розраховуються. Включення вузької групи показників фінансової стабільності банку є недостатнім і потребує розширення.

Деякі дослідники для визначення фінансової стійкості банку створюють групу коефіцієнтів, за допомогою яких аналізуються джерела банківських коштів, ступінь залежності банку від кредитів, обсяг власних коштів. Недоліком такого підходу є те, що зазвичай підбираються коефіцієнти, які характеризують пасив балансу банку, які не враховують зміни активів. Присутній і суб'єктивізм, оскільки перелік показників та визначення їх пріоритетності здійснюються дослідниками на власний розсуд, без єдиних нормативних критеріїв, які б характеризували фінансову стійкість банку.

Дослідження підтвердило, що в економічній літературі немає єдиної думки щодо сутності термінів «сталій розвиток», «надійність», «сталій розвиток», «фінансова стабільність», «організаційна стабільність». Зокрема, наголошується, що довговічність є фундаментальною, внутрішньою ознакою, яка забезпечує прибутковість, стабільний розвиток банку в межах заданої траєкторії та відповідно до обраної стратегії на конкурентному ринку, незважаючи на вплив

зовнішніх і внутрішніх факторів. Надійність є більш широким поняттям і поєднує в собі поняття «сталій розвиток» і «сталій розвиток». Аналізуючи наведені вище підходи до визначення поняття «фінансова стійкість банку», можна зробити висновок, що методологія його визначення не в повній мірі охоплює основні аспекти цієї категорії щодо взаємозв'язку, а система показників, що використовуються для характеристики фінансової стабільності зводиться до узагальнюючих ознак, які часто не пов'язані один з одним. Це ускладнює визначення змісту поняття «фінансова стабільність банку» та розробку механізму її забезпечення.

Таким чином, напрямки визначення сутності фінансової стійкості слід розглядати як складову загальної економічної стабільності банку. Поряд із фінансовою стабільністю організаційна стабільність визначається як ще один компонент загальної економічної стабільності (рис. 1.1). Фінансова стабільність забезпечує здатність комерційного банку ефективно працювати, досягати цілей, динамічно розвиватися, протидіяти різним загрозам у процесі роботи на ринку фінансових послуг. Організаційна стійкість комерційного банку полягає у: 1) відповідності організаційної структури: функціональному призначенню банку; асортимент банківських продуктів і послуг; 2) належна організація міцних і надійних відносин з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури, зокрема відносин з державою, міжбанківських відносин, відносин з клієнтами, боржниками та кредиторами; 3) організація якісного менеджменту, компетентність і досвід адміністрування, професіоналізм людських ресурсів.

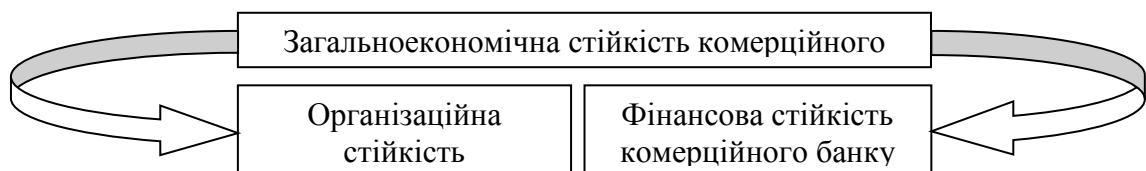

Рис. 1.1. Структура загальноекономічної стійкості комерційного банку

[18]

Національний банк України, який уповноважений здійснювати моніторинг інтересів громадян, інвесторів та банківської системи країни, затверджує та

контролює дотримання банками обов'язкових економічних нормативів та, залежно від виконання цих нормативів, оцінює їх фінансову стійкість. Стабільний банк, який викликає довіру з точки зору суспільства, – це банк, який захищає інтереси як власників банку, так і його клієнтів. Стабільність банку як підприємства оцінюють власники банку, враховуючи фінансовий стан та здатність банку повернути вкладений капітал. Стабільність банку з точки зору партнерів банку - це здатність банку виконувати свої зобов'язання перед своїми партнерами або клієнтами. Окрему позицію займають банківські працівники, які дбають про безперервність роботи в цій кредитній установі, а отже отримують високу винагороду. На їхню думку, стабільний банк – це той, який дає їм впевненість у добре оплачуваній роботі [14]. Визначення «фінансової стабільності» банку має поєднувати інтереси всіх зацікавлених сторін.

Дослідники також розрізняють «поточну фінансову стабільність» і «довгострокову фінансову стабільність». Поточна фінансова стабільність є ситуаційною особливістю банку на момент аналізу. Перспективна фінансова стабільність визначається як ймовірність того, що фінансова спроможність банку з часом відповідатиме певним критеріям, тобто ймовірність того, що банк буде фінансово здоровим. Такий підхід до визначення довгострокової фінансової стійкості банку є дещо вузьким. Оскільки довгострокова фінансова стійкість банку характеризується стійкістю фінансової спроможності банку, то для її оцінки слід також використовувати показники, що характеризують нестабільність ліквідності, стабільність капіталу, прибутковість та ризик банку [17].

При дослідженні сутності фінансової стійкості банку особливу увагу слід приділяти виявленню факторів, що впливають на його діяльність, а також визначенню ступеня впливу цих факторів на діяльність та стан банку. Різноманітність цих факторів, їх різний характер, напрями та форми виявлення змушують їх систематизувати. Така систематизація є досить важливою як методологічний інструмент для виявлення та кількісного аналізу залежності фінансової стійкості банку від факторів, що її формують. Також врахування цих

факторів є дуже важливим при розробці конкретних пропозицій щодо шляхів покращення сталого розвитку.

1.2. Сучасні методологічні підходи до оцінювання фінансової стійкості та надійності комерційного банку

У вітчизняній практиці використовуються різні методи аналізу діяльності банків – залежно від поставленої дослідниками цілі. Зрозуміло, що єдиної універсальної методології не існує, оскільки всі банки відрізняються за функціональним призначенням, комплексом операцій і послуг, складом клієнтів, а також типом політики на фінансовому ринку.

Найпоширенішими є нумерація, оцінка, рейтинг, індекс, метод Кромова, метод рейтингу Ширинської. Однак, крім традиційних методів аналізу фінансового здоров'я, широко використовуються економіко-математичні методи.

У сучасній банківській практиці в Україні найчастіше використовуються три основні методи визначення фінансової стійкості та оцінки фінансового стану банків, а саме: коефіцієнтний аналіз, інтегральний аналіз, рейтинговий аналіз [18, 9]. Кожен із цих методів має свої умови використання, переваги та обмеження щодо достовірності оцінки стану та перспектив банківської установи.

У разі інтегрованого методу оцінка фінансової стійкості банку здійснюється шляхом зважування основних фінансових показників до відповідних ваг, що характеризують значущість кожного базового показника, а потім визначення загального результату шляхом підсумовування або множення результатів. Встановлено, що позитивні риси інтегрального методу при малій складності розрахунків, отримання однієї кількісної характеристики фінансового стану банку. Це відкриває широкі можливості для аналізу всієї банківської системи, а також для порівнянь і порівнянь банків. Інтегрований метод заснований на розрахунку обмеженої кількості фінансових коефіцієнтів, що не створює проблем із використанням конфіденційної інформації. Практичні

розрахунки показали, що інтегрований метод є найбільш прийнятним для дистанційного аналізу, який не вимагає високого рівня деталізації. Основною проблемою використання цього методу є правильне зважування.

Істотними недоліками інтегрального методу [18] є суб'єктивність, крім того, можна отримати досить велике значення інтегрального показника або кількість балів за рахунок того, що значення деяких (менш важливих) показників досить велике, тоді як значення інших (більш важливих) показників є неприпустимо низьким, що може свідчити про незадовільну якість активів, недостатню платоспроможність або високий рівень ризику в діяльності банку, або недостатній власний капітал. Проте не можна говорити про фінансову стійкість банківської установи, якщо хоча б одна група показників є незадовільною. Тому інтегральний коефіцієнт банку в цілому можна розрахувати лише на основі зведених групових показників [18]. До цього часу для оцінки фінансової стійкості банків необхідно не тільки проводити внутрішній аналіз їх діяльності, а й порівнювати результати його роботи з результатами інших банків, використовуючи сучасні рейтингові системи.

У загальному сенсі рейтинг визнаний у всьому світі як інструмент, призначений для порівняльного аналізу систем, що динамічно розвиваються. Зокрема, рейтинг банків – це система рейтингування їх діяльності, яка базується на фінансових результатах та даних балансу банку. Рейтинг базується на узагальнених характеристиках даної ознаки, що дозволяє згрупувати банки в певному порядку за ступенем зменшення (або збільшення) цього атрибута. Критерій (критерій) класифікації банків може відображати певний аспект діяльності банку (рентабельність, ліквідність, платоспроможність) або діяльності банку в цілому (розмір операції, кредитоспроможність, імідж). На основі отриманих оцінок банку для окремих ознак визначається узагальнюючий рейтинговий індекс, який дає інтегральну оцінку припущення.

Національна методологія оцінки стабільності фінансових установ базується на найкращих досягненнях у цій сфері за кордоном. Національний банк України оцінює банки за системою CAMELS [19]. Методологія передбачає

поглиблене, всебічне вивчення стану банку, тому такий аналіз може бути проведений Національним банком лише під час комплексної перевірки, яка дає змогу в повній мірі визначити, як керівництво банку ставиться до ризиків та керує ними. Однак НБУ не розголошує інформацію про результати рейтингу, оскільки це може викликати зайвий ажіотаж у клієнтів банків, які в певний момент матимуть відносно низький рейтинг. Крім того, з метою забезпечення стабільності банків НБУ постійно здійснює моніторинг ризиків у їх діяльності на основі обов'язкових економічних нормативів, визначених Інструкцією НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні». [20].

Державне регулювання діяльності банків (фінансова стабільність) здійснюється Національним банком України шляхом:

- а) встановлення обов'язкових економічних стандартів;
- б) встановлення мінімальних резервів для банків;
- в) встановлення нормативів списання до резервів для покриття ризиків від активної банківської діяльності;
- г) встановлення вимог та обмежень діяльності банків [46].

Для забезпечення стабільної роботи банків та своєчасного виконання зобов'язань перед вкладниками Національним банком України розроблено та затверджено «Інструкцію про регулювання діяльності банків в Україні» [20]. Цей посібник розроблено відповідно до загальновизнаних принципів і стандартів у міжнародній практиці. Інструкція встановлює обов'язкові економічні нормативи: нормативи капіталу, нормативи ліквідності, нормативи кредитного ризику, нормативи інвестування [20].

При цьому однією з найважливіших умов, за якою можна охарактеризувати фінансову стійкість кожного банку окремо, є рівень його капіталізації. Це достатня сума власного капіталу банку для забезпечення стабільності банківської установи. Розглядаючи власний капітал, слід зазначити, що в процесі діяльності банківської установи, а також у підтримці її фінансової стійкості важливі основні функції власного капіталу: захисна, операційна та регулятивна. [22].

Крім Національного банку, фінансову стійкість банківського сектору України оцінюють інші організації, які переважно розробляють оцінку кредитоспроможності банків на основі загальнодоступної інформації. Найбільш популярними рейтингами є: оцінка фінансової стійкості банків (рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг»), рейтинг довіри до банків (рейтингове агентство «Експерт-Рейтинг») та інші [23]. При розробці рейтингу кредитоспроможності кредитне рейтингове агентство використовує власну систему критеріїв, а саме: ліквідність банку; структура, концентрація та стабільність ресурсної бази; диверсифікація та якість активів; оперативна ефективність; ступінь чутливості банку до несприятливих економічних чи політичних факторів; наявність підтримки та можливість залучення ресурсів [24]. Найбільш точною вважається методика оцінки довіри до банків рейтинговим агентством «Експерт», розроблена у 2006 році за участю Комітету банківського аналізу Українського товариства фінансових аналітиків.

Основними перевагами національних методів оцінки стабільності банку є відкритість, вихідна класифікація банків для виявлення однорідних груп, використання зведеного коефіцієнта стабільності, використання математичних методів обробки даних.

Українські експерти ввели до рейтингу ряд інших параметрів: складні кредити, загальні активи та відкриту валютну позицію банку. Але загальна кількість показників у методиці зведена до мінімуму. За результатами емпіричного дослідження для них визначають ваги кожного параметра. Відповідно до цього методу найважливішим показником є рівень проблемних кредитів. Автори методики пропонують віднести 100% прострочених кредитів і 45,8% наданих кредитів до проблемних кредитів. Показник відкритої валютної позиції має найменше значення в методології через жорсткий контроль за ним з боку НБУ [27].

Аналіз базується на порівнянні показників кожного банку із середніми значеннями досліджуваної сукупності, що ставить такий метод на якісно новий рівень у рейтинговій системі банків. Після нормалізації та множення отриманих

значень на відповідну питому вагу продукту підсумовують з інтегральним індексом оцінки. Велике значення автори методики надають оптимізації коефіцієнта тимчасової ліквідності (розрахованого як різниця між його середнім значенням і середнім лінійним відхиленням цього коефіцієнта за місячними даними банку), оскільки його надмірне збільшення призводить до значного зниження в прибутковості банку. [27].

На нашу думку, для об'єктивного аналізу фінансової стійкості банків в Україні необхідно поєднати два напрями оцінки:

а) на макроекономічному рівні - зовнішня оцінка фінансової стійкості банківського сектору НБУ на основі комплексної системи оцінки та контролю за дотриманням економічних стандартів;

б) на рівні окремого банку - самооцінка на основі застосування внутрішньої системи оцінки власної фінансової стійкості, яка включала б набір показників, які б повністю відображали всі аспекти та специфіку банку..

Досвід розробки методів оцінки рейтингів стабільності та фінансової довіри банків в Україні показує, що для розробки відповідних методів для сучасних банківських умов необхідний тривалий час, державна система контролю фінансових ринків у сфері, а також відповідна своєчасна аналіз інформаційної бази фінансової стійкості банків, оскільки об'єктивна та достовірна оцінка фінансової стійкості банку є основою для застосування відповідних засобів впливу та прийняття адекватних управлінських рішень, а також важливою передумовою довіри суспільства до банку. Оцінка фінансової стабільності є одним із важливих кроків в управлінні фінансовою стабільністю, щоб уникнути негативних соціально-економічних наслідків можливих банкрутств.

Системи наглядової перевірки банків у різних країнах мають важливі особливості та залежать від ряду факторів: доцільності виїзних перевірок, їх частоти та масштабу; системи дистанційного моніторингу; види та склад звітності, що надається під нагляд; наявність інших джерел інформації; ступінь технічної оснащеності; Людський фактор. Системи, які на сьогоднішній день

існують у світовій практиці, можна класифікувати так: [29,30]:

- системи аналізу коефіцієнтів та однорідного групового аналізу (США, Німеччина);
- інтегровані системи оцінки банківських ризиків (Великобританія, Нідерланди);
- статистичні моделі (США);
- рейтингові системи (США, Росія, Франція, Італія, Польща, Україна тощо);
- макро- та мікропруденційний аналіз (країни-члени МВФ).

Одним з основних суб'єктів оцінки фінансової стійкості банківських установ є Міжнародний валютний фонд. З метою оцінки банківського сектору у співпраці з міжнародними фінансовими установами Міжнародний валютний фонд розробив систему ключових індикаторів для розрахунку показників фінансової стабільності. Показники фінансової стабільності – це показники поточного фінансового стану та стабільності фінансових установ країни, а також їх клієнтських секторів – корпорацій та домашніх господарств. Вони використовуються разом з іншими фінансово-економічними показниками для оцінки фінансової стабільності та вразливості фінансового сектора країни [28]. У 2001 році МВФ запровадив першу систему індексів, а в 2004 році вона була переглянута, і основний набір індикаторів був визнаний дійсним для всіх країн. Відтоді центральні банки провідних країн світу почали створювати відповідні підрозділи для аналізу та прогнозування стабільності банківської та фінансової систем.

МВФ містить як агреговані дані про окремі установи, так і показники, які дають уявлення про ринки, на яких працюють фінансові установи. Вони розраховуються та розподіляються для використання в макропруденційному аналізі. Таким аналізом є оцінка та моніторинг сильних і слабких сторін фінансових систем з метою підвищення фінансової стабільності та зниження ймовірності збою фінансової системи. У грудні 2006 року НБУ підготував роботу МВФ щодо оцінки фінансової стабільності банківського сектору.

Регулятори провідних країн світу розробили різні методи нагляду за фінансовими установами та оцінки їх фінансової стійкості (табл. 1.2) [29,30]

Таблиця 1.2

Оцінка фінансової стійкості банків наглядовими органами провідних країн світу

Країна	Наглядовий орган	Тип системи
США	Федеральна резервна система	Система рейтингів на базі інспекційних перевірок на місцях
		Система раннього реагування – прогнозування рейтингів
	Федеральна корпорація страхування депозитів	Дистанційна система банківського нагляду
		Система раннього реагування – оцінка рейтингу
Великобританія	Відомство з фінансової політики	Комплексні системи оцінки банківських ризиків
	Банк Англії	
Франція	Банківська комісія	Дистанційна рейтингова система
		Система раннього реагування – очікувані збитки
Німеччина	Федеральне відомство з контролю над банками	Система фінансових коефіцієнтів та аналізу окремих груп банків
Італія	Банк Італії	Дистанційна рейтингова система

Авторитетним аналітиком у сфері банківської справи є міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service, яке також присвоює банкам фінансові рейтинги. Рейтинги фінансової стійкості банку відображають досвід Moody's (понад 1700 експертів) щодо внутрішньої стабільності та кредитоспроможності банку, а також надають аналіз зовнішніх кредитних ризиків та елементів кредитної підтримки, які враховуються при присвоєнні рейтингів банківських депозитів [30]. Перелік факторів, які враховуються при присвоєнні рейтингу фінансової стійкості банку, включає елементи, характерні

для кожного банку: фінансові коефіцієнти; ринкові позиції; диверсифікація діяльності та активів; зовнішні фактори ризику, притаманні операційному середовищу, в якому працює банк, включаючи стабільність та перспективи економіки в цілому, структуру та відносну слабкість фінансової системи, якість банківського регулювання та нагляду.[30].

1.3. Концептуальні засади управління фінансовою стійкістю та надійністю комерційних банках в умовах економічної кризи

Проблема моніторингу фінансової стійкості комерційних банків сьогодні є одним із важливих науково-практичних завдань, що є предметом багатьох досліджень і методологій. Як правило, автори комплексно розглядають різні аспекти діяльності банків, визначають систему показників, аналізують зв'язок між їх вартістю та фактичним рівнем фінансової стійкості. Механізм управління фінансовою стабільністю можна представити як сукупність взаємопов'язаних елементів, що відображають управлінські заходи банку щодо управління фінансовою стабільністю банків.

Управління фінансовою стійкістю комерційних банків – це об'єктивне визначення його поточного та бажаного стану, узгоджене управління фінансовими ресурсами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, які сприяли б фінансовій стабільності. Це можна найкраще організувати та відобразити у створеному цілісному механізмі. Таким механізмом є механізм управління фінансовою стабільністю банків як форма його практичного забезпечення [35].

Необхідність і призначення механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків визначається проблемою практичної фінансової стійкості банків на макро- та мікрорівні для їх нормального функціонування та сталого розвитку, з одного боку, і створення базових приміщення для виконання банками функцій, у свою чергу, впливає на надійність банківської системи в цілому, розвиток економіки країни та швидкість ринкових змін у процесі суспільного

відтворення.

Для підтримки будь-якої економічної системи, в тому числі банку, у певному стані або досягнення кращих результатів необхідною умовою є злагоджені дії, тобто управління. Управління фінансовою стійкістю банку – складний і багатогранний процес, який відбувається шляхом взаємодії різноманітних форм, методів, інструментів, важелів і методів впливу на суб'єкта управління його суб'єктом на основі чітко визначеної концепції. Процес управління фінансовою стабільністю банків має на меті застосування певних методів [36], які взаємопов'язані у процесі їх реалізації: планування, аналіз та оцінка ключових елементів, регулювання фінансової стійкості комерційних банків та моніторинг банківської установи.

Процес планування необхідний для постановки цілей, визначення тактики та стратегії досягнення головної мети (забезпечення фінансової стійкості банку). Враховуючи, що стратегічною метою комерційного банку є забезпечення фінансової стабільності, фінансове планування в розглянутому механізмі має бути спрямоване на перетворення стратегічної мети в конкретні (абсолютні та відносні) значення фінансових коефіцієнтів шляхом використання відповідних інструменти. Процес фінансового планування є безперервним: після закінчення одного планового періоду паралельно з аналізом результатів виконання фінансових планів розробляються і приймаються фінансові плани на наступний період.

У процесі фінансового планування необхідно визначити основні тенденції створення та використання банківських ресурсів та встановити принципи формування фінансових відносин з контрагентами. Від того, наскільки точно визначені цілі та фінансові завдання за результатами, залежатиме кінцева ефективність діяльності банку.

Іншим елементом управління фінансовою стабільністю банку є аналіз та оцінка основних елементів, що визначають стабільний фінансовий стан банківської установи. Аналіз дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки різних аспектів діяльності комерційного банку. Саме за допомогою аналізу

можна швидко розрахувати, як змінюються фінансові показники, що визначають рівень фінансової стабільності, і прийняти обґрунтоване управлінське рішення для його відповідного забезпечення;

Регулювання фінансової стабільності банківських установ може здійснюватися за допомогою комплексу прийомів і прийомів. Можна виділити сфери регулювання фінансової стабільності комерційних банків: по-перше, пряме (зовнішнє) регулювання; по-друге, саморегулювання (внутрішнє регулювання). Саморегулювання (внутрішнє регулювання) - поточне, оперативне управління з використанням відповідних методів управління власним капіталом, активами та пасивами, прибутками, ліквідністю та платоспроможністю, ризиками [37].

Тоді розглядаємо контроль як один із етапів управління фінансовою стійкістю банку, це перевірка відповідності результатів запланованим коефіцієнтам, оптимальні значення яких сприяють підвищенню фінансової стійкості банку. Для підтримки контролю за рівнем фінансової стійкості банків та ефективного управління нею необхідно стежити за проходженням усіх етапів контролю (попереднього, теперішнього, наступного) як органами нагляду, так і комерційними банками. [38].

Однією з важливих умов ефективного функціонування механізму управління фінансовою стабільністю банку є дотримання комплексу правил:

- принцип єдності дій і засобів досягнення мети суб'єктів, що керують цим механізмом;
- принцип комплексності процесу управління фінансовою стабільністю
- принцип єдності тактик і стратегій у процесі управління фінансовою стабільністю з метою забезпечення його безперервності;
- принцип взаємозв'язку та взаємозалежності елементів механізму управління фінансовою стабільністю комерційних банків (функціонування одного елемента визначає специфіку іншого, а тому взаємовплив і цілеспрямованість усіх елементів забезпечує ефективність управління фінансовою стабільністю);)

- принцип гнучкості механізму та процесу управління фінансовою стабільністю банку (дозволяє адаптуватися до можливих змін на фінансовому ринку) [37].

Слід зазначити, що управління фінансовою стійкістю комерційного банку визначається такими ознаками, як: рівень капіталізації; якість активів; якість зобов'язань; рівень платоспроможності та ліквідності; рівень рентабельності; якість капіталу, активи та пасиви, управління платоспроможністю, ліквідністю та прибутковістю; рівень чутливості банку до ризиків та якість управління ними.

Важливими ознаками фінансової стійкості комерційного банку є якість активів і якість пасивів банку. Якість активів можна охарактеризувати різними способами, зокрема визначити рентабельність активів, рівень ризику, частку оборотних активів, рівень диверсифікації, частку непрацюючих і неприбуткових активів.

Якість зобов'язань оцінюється на основі стабільності поповнення ресурсної бази, вартості залучених коштів, чутливості до зміни процентних ставок та ступеня залежності від кредитів на міжбанківському кредитному ринку. Слід пам'ятати, що зобов'язання банку аналізуються відповідно до умов кредиту та суми зобов'язань. Аналіз дозволяє визначити динаміку кожного елемента набору пасивів банку [39].

Рівень прибутковості є однією з важливих ознак фінансової стійкості комерційного банку. Збільшення прибутку є одним із напрямків поповнення резервних фондів з метою покриття збитків від кредитних операцій, позитивно впливає на можливість підвищення рівня виплати дивідендів акціонерам. Крім того, у разі підвищення прибутковості акції банку збільшуються, що може в ході його діяльності випускати додаткові цінні папери, що дає змогу поповнювати капітал, підвищуючи таким чином його достатність, а в кінцевому підсумку позитивно впливає на стабільність банку. фінансовий стан банку. Слід також додати, що прагнення банку за надмірними прибутками призводить до підвищення рівня ризику, а отже, негативно вплине на фінансову стабільність [40].

Тому можна сказати, що механізм управління фінансовою стабільністю банку включає планування, аналіз та оцінку, регулювання та контроль. Ефективне функціонування механізму управління фінансовою стабільністю комерційного банку шляхом узгодження управлінських рішень та досягнення певних збіжностей між усіма складовими забезпечить досягнення банком стратегічних і тактичних цілей, підвищення прибутковості, зниження ризиків, контроль та підтримку достатньої ліквідності та платоспроможності. фінансова та фінансова стабільність банківської установи,

Висновки до розділу 1

Таким чином, аналізуючи підхід вітчизняних та зарубіжних дослідників до поняття «фінансова стійкість банку», можна запропонувати таке узагальнене визначення цього поняття: фінансова стійкість банку є якісною ознакою фінансового стану банку. достатній рівень ліквідності та платоспроможності, збільшення прибутку та мінімізацію ризику, здатність протистояти непередбачуваним збиткам та підтримувати безперебійну роботу, а також можливість відновити прибутковість у разі раптового порушення.

Розглядаючи поняття фінансової стійкості банку, особливу увагу слід приділяти визначенню факторів, що впливають на фінансову стійкість і довіру до банку, та ступеню їх впливу на стан банку. Ці фактори можна розділити на екзогенні та ендогенні. До зовнішніх факторів належать: економічні; суспільно-політичні; фінансовий. До економічних факторів належать інвестиційний клімат в країні, стан платіжного балансу, податкова політика, стан економіки в країні. До соціально-політичних чинників автор виділяє соціальну стабільність в країні, стабільність влади та політичну стабільність. До фінансових факторів належать процентна ставка НБУ, кредитно-валютна політика, обсяг валютних резервів НБУ та стан грошового ринку. До внутрішніх факторів належать: достатність капіталу банку; якість активів; рівень управління; рівень рентабельності; ліквідність банківського балансу; платоспроможність банку.

Після аналізу вітчизняних та зарубіжних методів оцінки фінансової стійкості банків та узагальнення зарубіжної практики побудови рейтингових систем для оцінки довіри до фінансових установ було виявлено, що вони мають спільні риси. Однак слід зазначити, що одного універсального методу аналізу не існує і гіпотетично не може існувати, враховуючи постійну динаміку та чутливість світового фінансового ринку.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКІСТЮ ТА
НАДІЙНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ
«ПРИВАТБАНК»

2.1. Характеристика банку, його місце в банківській системі України.
Стан та тенденції розвитку

Банківська система України функціонує як самостійна структурна одиниця вже 27 років. У цей період у ньому були як злети, так і падіння. Нещодавно, з фінансовою кризою 2008-2009 рр., значне зростання в 2004-2008 рр. завершилося. Сьогодні банківський сектор перебуває у кризі через негативні наслідки фінансової кризи 2008-2009 років та бойові дії в зоні АТО, які почалися у 2014 році і тривають донині [41].

Станом на 1 січня 2018 року в банківському секторі України працювало 82 банки з банківською ліцензією. Серед них 38 банків з іноземним капіталом (понад 46%), з яких 18 мають 100% іноземний капітал у статутному капіталі (майже 22%).

Збільшення активів проблемних банків у 2018 році призвело до зменшення чистих активів на 4,7%, збільшення збитків на 25,7% та зменшення власного капіталу на 29,9%. З метою підтримки платоспроможності банки збільшили власний капітал, який склав 19,4%. Це дало змогу покрити збиток та невеликий відтік коштів клієнтів (зобов'язання зменшилися на 1,6%). Однак ця тенденція вводить в оману, оскільки на неї частково вплинуло підвищення валютних курсів.

Так, активи, включаючи кредитний портфель та зобов'язання у 2017-2018 роках можуть бути ще меншими, оскільки частина з них знаходиться в іноземній валюті (долар США, євро тощо). У 2019 році відбулося часткове відновлення банківського сектору України, про що свідчить зростання всіх основних показників: чисті активи – на 6,4%; кредитний портфель - на 3,7%; власний

капітал - на 32,2%; зобов'язання - на 3,6%. Причому розмір збитків зменшився майже в 6,5 рази.

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників діяльності банків України за 2017–2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна показника			
	сума, млн. грн.	сума, млн. грн.	сума, млн. грн.	2018 рік до 2017 року		2019 рік до 2018 року	
				абсолютне відхилення, млн. грн.	темп приросту, %	абсолютне відхилення, млн. грн.	темп приросту, %
Чисті активи	1254385,0	1256229,0	1336358,0	+1844,0	+0,1	+80129,0	+6,4
Кредити надані	1009768,0	1005923,0	1042798,0	-3845,0	-0,4	+36875,0	+3,7
Власний капітал	103713,0	123784,0	163597,0	+20071,0	+19,4	+39813,0	+32,2
Зобов'язання банків	1150672,0	1132515,0	1172761,0	-18157,0	-1,6	+40246,0	+3,6
Фінансовий результат	-66600,0	-159388,0	-24360,0	-92788,0	+139,3	+135028,0	-84,7
Рентабельність активів, %	-5,46	-12,60	-1,94	-7,1	+130,8	+10,7	-84,6

Проблеми в банківському секторі до 2018 року можна побачити в таких змінах: - виведення банків з ринку у зв'язку з їх неплатоспроможністю, - зменшення власного капіталу банків на 29,9% значне зростання на 19,4% для подолання негативних банківських тенденцій; збільшення непрацюючих активів, які на кінець 2019 р. становили 35,7 %; - збільшення на 136,4% резервів для активної банківської діяльності. Тож цього року за відсутності інших джерел поповнення капіталу банки активно рекапіталізовано, що є результатом значного збільшення збитків та резервів для активних операцій.

У 2019 році на банківському ринку України спостерігаються позитивні тенденції таких змін:

- виведення з ринку 14 банків у 2019 році через їх неплатоспроможність;
- збільшення власного капіталу банків на 32,2%;

- зменшення збитків на 84,7%;
- зниження непрацюючих активів на 7,4 процентного пункту;
- збільшення резервів під активну банківську діяльність на 6,7%.

У 2017-2019 рр. більшість вітчизняних банків збільшили власний капітал переважно за рахунок збільшення цільового капіталу. Проте слід зазначити, що загальний власний капітал нижчий за статутний капітал, що пояснюється значною сумою накопичених збитків (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Показники власного капіталу банків України

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Статутний капітал, млрд. грн.	222,2	414,7	495,4
Частка статутного капіталу у ВК, %	214,3	334,9	302,8
Результат діяльності, млрд. грн.	-66,6	-159,4	-24,4
Рентабельність капіталу, %	-51,9	-116,7	-15,9
Темпи зростання власного капіталу, %	70,1	119,4	32,2
Темпи зростання статутного капіталу, %	123,3	86,6	19,5
Темпи зростання результату діяльності, %	125,7	239,3	-84,8

Це свідчить про мінімальний рівень забезпечення адекватності ресурсного потенціалу української банківської системи за розміром власного капіталу. Загалом банки дотримувалися нормативів економічного капіталу, встановлених НБУ (табл. 2.3). Однак щороку порівняно з попереднім зменшувався розмір регулятивного капіталу, що зумовлено як збитковістю операцій, так і виведення банків з ринку.

Регулятивний капітал є одним із найважливіших індикаторів діяльності банків, головною метою якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе під час своєї діяльності, а також забезпечення захисту депозитів, фінансової стабільності та стабільна робота банків. Тому його зниження є негативним для банківської системи України. У 2019 році регулятивний капітал збільшено на 6,16 млрд грн.

Таблиця 2.3

Економічні нормативи капіталу за системою банків України

Показники	Роки			Зміна показника			
	2017	2018	2019	2018 рік до 2017		2019 рік до 2018 року	
				абсолютне відхилення, млн. грн.	темп приросту, %	абсолютне відхилення, млн. грн.	темп приросту, %
Н1. Регулятивний капітал, млн. грн.	129816,9	109653,6	115817,6	-20183,3	-15,5	+6164,0	+5,6
Н2. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%), %	12,31	12,69	16,1	+0,4	+3,1	+3,41	+26,9

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1) в Україні, який отримав банківську ліцензію після 11 липня 2014 р., має становити 500 млн грн, а для банку, створеного до 11 липня 2014 р., відповідно до змін від 21 грудня 2014 р. 2014, 2019 роки мають виглядати так: 120 млн грн. - до 17.06.2018 200 млн. грн. - з 11 липня 2019 року; 300 млн грн - з 11 липня 2020 року; 400 млн грн - з 11 липня 2022 року; 500 млн грн - з 11 липня 2024 р. Разом із змінами від 21 грудня 2019 р. до Інструкції про регулювання діяльності банків в Україні НБУ пом'якшив вимоги щодо збільшення регулятивного капіталу українськими банками через наростання проблем у банківській сфері. сектору та неможливість коригування капіталом банків із встановленими вимогами. Згідно з попередніми положеннями, банківська установа в Україні мала мати регулятивний капітал у розмірі 300 млн грн з 11 липня 2018 року, 400 млн грн з 11 липня 2019 року та 450 млн грн з 11 липня 2020 року. 11 липня 2024 - 500 млн грн.

У 2017-2019 роках українські банки підтримували достатність регулятивного капіталу на необхідному рівні.

Для посилення вимог до капіталу банків НБУ запровадив новий економічний стандарт (коефіцієнт постійної платоспроможності (Н3)), який буде застосовуватися з 1 січня 2019 року. Він визначатиметься як відношення

основного капіталу до суми активів та позабалансові зобов'язання, зважені за відповідними коефіцієнтами кредитного ризику. Нормативне значення має бути не менше 7%. Для виконання вимог Базеля III українські банки зобов'язані створити буфери капіталу, тобто буфер резервного капіталу (збереження) та антициклічний буфер. Вони створюються понад нормативний норматив достатності основного капіталу (НЗ). Буфер резерву капіталу (захисту) розраховується на загальну суму ризику і з 1 січня 2020 року становитиме 0,625%; з 1 січня 2021 року - 1,25%; з 1 січня 2022 року -1,875%; з 1 січня 2023 року - 2,5%. Контрциклічний буфер розраховується на загальну суму ризику в розмірі 0-2,5%. Його розмір визначається рішенням Правління Національного банку у разі значного банківського кредитування з урахуванням ризику, пов'язаного з надмірним зростанням кредитування.

Оцінка достатнього рівня капіталізації та довіри та стабільності банків є позитивною, оскільки спостерігається зростаюча тенденція зростання власного капіталу з 8,3% у 2017 році до 12,2% у 2019 році (табл. 2.4).

Це свідчить про збільшення частки власного капіталу в структурі пасивів у 2018-2019 роках, що підтверджується значною динамікою зростання власного капіталу (у 2018 році на 19,4%; у 2019 році на 32,2%).

Значення нормативу регулятивного капіталу до активів, зважених на ризик, у 2017-2019 роках відповідають їх рекомендованому значенню (не менше 10%). Річний приріст цього показника є досить позитивним. Особливої уваги заслуговує його збільшення на 3,4 відсотків у 2019 році, що свідчить про зниження ризику втрати коштів для кредиторів та вкладників банків. Проблеми з управлінням власним капіталом банків помітні у співвідношенні приросту капіталу та активів. Темпи приросту капіталу не відповідають темпам зростання активів: у 2017 р. приріст капіталу в 6 разів (631,0%) перевищив приріст активів; у 2018 році в 132 рази (13 164,5%) більше, ніж у попередньому періоді; у 2019 році – у 5 разів (504,2%), що дає підстави говорити про збільшення капіталізації банку.

Система індикаторів оцінки рівня капіталізації банків України

Показники	Роки			Зміна показника			
	2017	2018	2019	2018 рік до 2017 року		2019 рік до 2018 року	
				абсолютне відхилення	темп приросту, %	абсолютне відхилення	темп приросту, %
Оцінка обсягу капіталу банків							
коефіцієнт капіталізації, %	8,3	9,6	12,2	+1,3	+15,7	+2,6	+27,1
темп приросту власного капіталу, %	-29,9	19,4	32,2	+49,3	-164,9	+12,8	+66,0
Адекватність капіталу банків							
коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком	12,3	12,7	16,1	+0,4	+3,3	+3,4	+26,8
коефіцієнт співвідношення приросту капіталу й активів, %	631,0	13 164,5	504,2	+12 533,5	+1 986,3	-12 660,3	-96,2
коефіцієнт захищеності коштів клієнтів власним капіталом	6,9	6,5	5,4	-0,4	-5,8	-1,1	-16,9
коефіцієнт захищеності виданих кредитів власним капіталом	9,7	8,1	6,4	-1,6	-16,5	-1,7	-21,0
коефіцієнт співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів та капіталу, %	129,0	89,4	70,2	-39,6	-30,7	-19,2	-21,5
Ефективність використання ресурсів							
рентабельність капіталу, %	-51,9	-116,7	-15,9	-64,8	+124,9	+100,8	-86,4
рентабельність активів, %	-5,5	-12,6	-1,9	-7,1	+129,1	+10,7	-84,9
Залежність банківського капіталу від фінансових показників діяльності банку							
коефіцієнт фінансової незалежності, %	9,0	10,9	13,9	+1,9	+21,1	+3,0	+27,5

У 2017-2019 роках в усьому банківському секторі відбулося зниження коефіцієнта захисту капіталу клієнтів з 6,9% у 2017 році до 5,4% у 2019 році. Оскільки цей коефіцієнт показує, скільки грошей клієнтів йде на 1 гривню власного капіталу, повинні наділяти уваги до підвищення безпеки коштів клієнтів. Це позитивна тенденція. Коефіцієнт захисту кредитів, наданих за

рахунок власного капіталу, за цей період знизився з 9,7% у 2017 році до 6,4% у 2019 році. Таким чином, можна побачити захист коштів клієнтів та забезпечення кредитних операцій за допомогою власного капіталу, таким чином, є потенціал для подальшого збільшення коштів клієнтів та кредитного портфеля при збереженні фінансової стабільності банків. Власний капітал з року в рік покриває очікувані збитки, які можна отримати за непрацюючими кредитами, за винятком резервів, по-різному. У 2017-2019 роках зростає достатність капіталу для покриття можливих збитків від проблемних кредитів. У досить невідповідній ситуації у 2017 році, коли проблемні кредити перевищували наявний власний капітал банків у 1,3 рази, банки змогли зменшити безнадійну заборгованість та збільшити капітал, що відобразилося у зменшенні цієї величини до 70,2% у 2019 році, тобто за 1 грн., капітальні рахунки банку становлять 0,7 грн. позики без зобов'язань.

Відношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до власного капіталу вимірює невідповідність позицій в іноземній валюті на стороні активів і пасивів (відкрита позиція) для оцінки потенційної чутливості банківських установ до капіталу через динаміку обмінного курсу. Його динаміка у 2017-2019 рр. була позитивною, оскільки зменшилась у 1,5 рази, що свідчить про зниження валютного ризику щодо капіталу.

У 2017-2019 рр. власний капітал повністю покривав великі відкриті позиції, що мінімізував кредитний ризик. З нормативним значенням, що не більше ніж у 8 разів перевищує регулятивний капітал в українських банках, він був найбільшим у 2017 році, коли він досяг 3,5 рази. У 2019 році ця цифра знизилася до 2 разів. Це свідчить про розподіл великих відкритих позицій між значною кількістю банків.

Рентабельність активів та власного капіталу у 2017-2019 рр. була від'ємною через втрати банківської діяльності за цей період. Прибутковість найменш негативна у 2019 році за рахунок зменшення збитків у банківському секторі порівняно з попередніми періодами.

Значення коефіцієнта фінансової незалежності відповідають його рекомендованому значенню, що свідчить про незалежність банків від інших джерел фінансування. Тому можна сказати, що наслідки кризи не подолано в повній мірі і мають значний вплив на банківську систему України [41].

За основу дослідження було обрано АТ КБ «ПриватБанк» (далі – ПриватБанк), створений у 1992 році. ПриватБанк є лідером на вітчизняному банківському ринку. Згідно з дослідженням GFK Ukraine, у третьому кварталі 2018 року з ними співпрацюють 54,3% українців – людей старше 16 років. 46,3% користувачів банків вважають основним банком. ПриватБанк – один з найінноваційніших банків у світі. АТ КБ «Приватбанк» є лідером на банківському ринку та найбільшим вітчизняним банком за розміром активів. Почав працювати 19 березня 1992 року [42].

Місія банку – надання фінансових послуг найвищої якості, підтримка економічного розвитку, зростання бізнесу та здійснення мрій окремих клієнтів.

Органи управління: Загальні збори акціонерів (вищий орган Банку). Спостережна рада Банку обирається загальними зборами акціонерів. Правління Банку є виконавчим органом Банку, який контролює його повсякденну діяльність.

Органи нагляду: Ревізійна комісія здійснює нагляд за фінансово-господарською діяльністю філій та представництв Банку. Органом оперативного контролю Наглядової ради є Служба внутрішнього аудиту.

Банк охоплює такі основні банківські сегменти::

роздрібні банківські послуги - відкриття та ведення поточних та ощадних рахунків фізичних осіб, залучення депозитів, інвестиційно-ощадних продуктів, відповідальне зберігання цінностей,

обслуговування кредитних та дебетових карток, споживчих та іпотечних кредитів та похідних фінансових інструментів;

обслуговування малих і середніх підприємств (МСП) - надання банківських послуг приватним підприємцям або юридичним особам у сфері прямого списання рахунків, обслуговування поточних рахунків, отримання депозитів,

надання кредитних ліній у формі «овердрафту», кредитів та інше фінансування, а також операції з іноземною валютою та похідними фінансовими інструментами.

Джерела доходів Банку у 2020 році суттєво не змінилися, хоча були обмежені впливом макроекономічних тенденцій. Так, у 2020 році на дохід банку сильно вплинули, з одного боку, обмеження у зростанні кредитів, коливання комісійних доходів, а з іншого боку, тенденція до зниження процентних ставок на ринку знизила вартість ресурсів. Також у 2020 році зросла волатильність макрофакторів, що призвело до значного результату від переоцінки фінансових позицій та активів.

Чистий прибуток банку за 2020 рік склав 24,3 млрд грн, що залишається максимальним результатом всього банківського сектору України. Чистий процентний дохід склав 21,6 млрд грн і зріс майже на 10% порівняно з 2019 роком. При цьому Банк був змушений створити додаткові положення для зниження корисності кредитних операцій у зв'язку з коронарною кризою у фінансовій діяльності позичальників. Розмір такого резерву становив 1,25 млрд грн. Після вирахування витрат на знецінення процентний дохід Банку майже стабільний на рівні 19,8 млрд. грн. у 2020 році (19,7 млрд грн у 2019 році).

Стабільний комісійний дохід також має стабільний обсяг, який у 2020 році досяг рівня 18,8 млрд грн, тоді як у 2019 році він становив 18,2 млрд грн. Динаміка комісійних доходів є результатом як збільшення платежів клієнтів, так і перегляду тарифів Банку. Торгівельний результат в основному формують операції купівлі-продажу валюти, які в 2020 році склали 3,1 млрд грн. Частина прибутку Банку також обумовлена макроекономічними факторами.

Таким чином, зміни у світовій економіці та економіці України призвели до зростання справедливої вартості облігацій внутрішньої державної позики, які були отримані як внесок до статутного капіталу банку під час націоналізації. Завдяки цій переоцінці у 2020 році банк отримав 16,0 млрд грн. прибуток. Водночас ця переоцінка частково зменшує негативний вплив на результати банку коливань курсу, який у 2020 році склав -7,5 млрд грн. втрати.

Адміністративні та операційні витрати Банку склали 18,0 млрд грн, з яких приблизно 0,7 млрд грн. витрачено на спеціальні виплати премій співробітникам мережі за підвищений ризик при роботі з коронавірусом; 0,3 млрд грн - на захисні матеріали та додаткову дезінфекцію відділень, банкоматів та терміналів.

Таким чином, результати за 2020 рік відображають помірний вплив пандемії коронавірусу COVID-19 та реалізовані можливості швидкої адаптації Банку та його продуктів до нового ринку та вимог клієнтів. До 2021 року Банк планує подальший розвиток продуктів, пропонуючи клієнтам інноваційні послуги, покращуючи мережу та платіжну інфраструктуру, активно розвиваючи кредитування, розширюючи продуктову пропозицію на різні сегменти, зважаючи підхід до оцінки ризиків [42].

2.2. Аналіз фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк»

Фінансовий аналіз є як елементом фінансового менеджменту, так і основою фінансової діяльності будь-якого комерційного банку. Проаналізуємо фінансово-економічні показники за даними Міністерства фінансів України та фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 роки [43-45]. (табл. 2.5). З таблиці 2.5 видно, що Приватбанк активно розвивається та шукає шляхи зниження ризику та збільшення прибутку. Чистий прибуток зріс більш ніж вдвічі. Чисті активи також зросли на 3269 млн грн. Збільшився обсяг кредитів клієнтам, а також кошти клієнтів і банків.

Важливе значення в діяльності банку мають фінансові, кадрові та технологічні ресурси. Джерелами коштів для банку є:

А) Капітал, що складається з основного та резервного фондів. Враховуючи збитки, понесені минулих років у результаті операцій колишніх бенефіціарних власників, банк накопичив дефіцит, який покривається за рахунок внесків в основні засоби.

Б) Кошти клієнтів, приблизно 50% з яких на кінець 2020 року становили поточні рахунки з високим ступенем диверсифікації, переважно роздрібні рахунки.

Таблиця 2.5

Ключові показники балансу АТ КБ «ПриватБанк»

Показник	31.12.2019	31.12.2020	Відхилення	
			Абсолютн е	Відносе н
Чисті активи, усього	282 037	314 106	32 069	9,2%
Загальні активи, усього	525 248	552 058	26 810	5,0%
Грошові кошти та їх еквіваленти	22 345	28 601	6 256	11,9%
Кредити та заборгованість клієнтів	52 020	61 033	9 013	2,1%
у т. ч. кредити та заборгованість юридичних осіб	13 044	14 883	1 839	1,2%
у т. ч. кредити та заборгованість фізичних осіб	38 976	46 150	7 174	2,4%
ОВДП	168 720	140 199	-28 521	-5,2%
Зобов'язання, усього	250 575	259 577	9 002	8,0%
Кошти, отримані від НБУ	9 817	7 721	-2 096	0
Кошти банків	195	201	6	387,7%
Кошти клієнтів	224 952	231 386	6 435	5,7%
у т. ч. кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	47 392	50 195	2 803	12,5%
у т. ч. кошти фізичних осіб	177 382	181 013	3 631	4,1%
Статутний капітал	206060	206060	-	-
Власний капітал, усього	31 462	54 529	23 067	15,5%

В) Фонди міжбанківського ринку та рефінансування НБУ. У своїй політиці управління ліквідністю банк не спирається на ці види ресурсів, використовує їх лише у виняткових випадках і в обмежених обсягах.

Інформація про кредити та заборгованість наведена на рисунку 2.1.

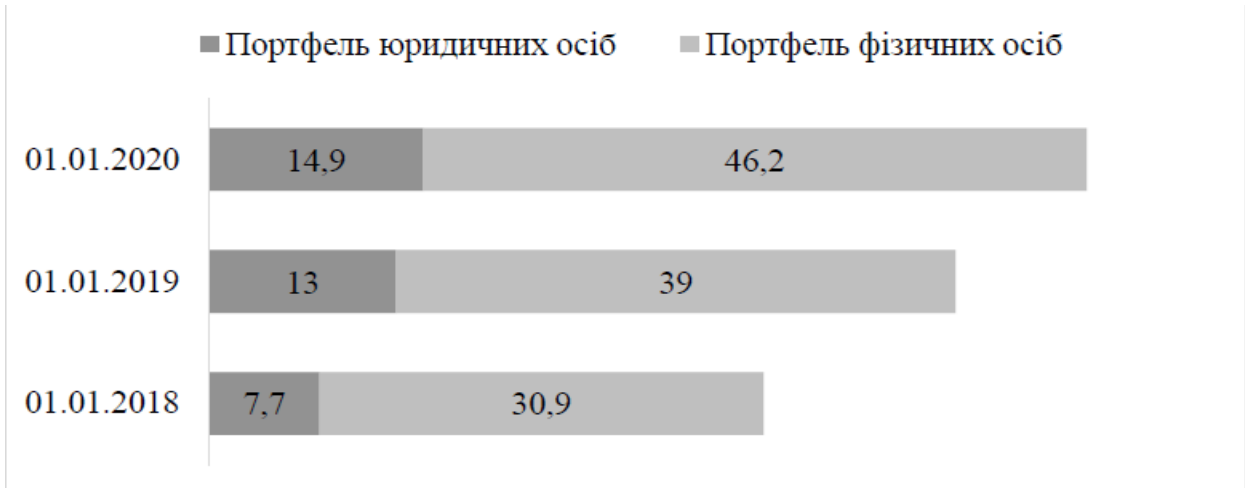

Рис. 2.1. Кредити та заборгованість АТ КБ «Приватбанк», млрд грн

На рисунку видно, що портфель фізичних осіб значно більший. У 2019 році він становив 46,2 млрд грн, а корпоративний портфель – лише 14,9 грн. Порівняно з початком 2018 року портфель юридичних осіб збільшився майже вдвічі, а фізичних осіб – на 15,3 млрд грн.

Інформація про кошти клієнтів банку представлена на графіку 2.2

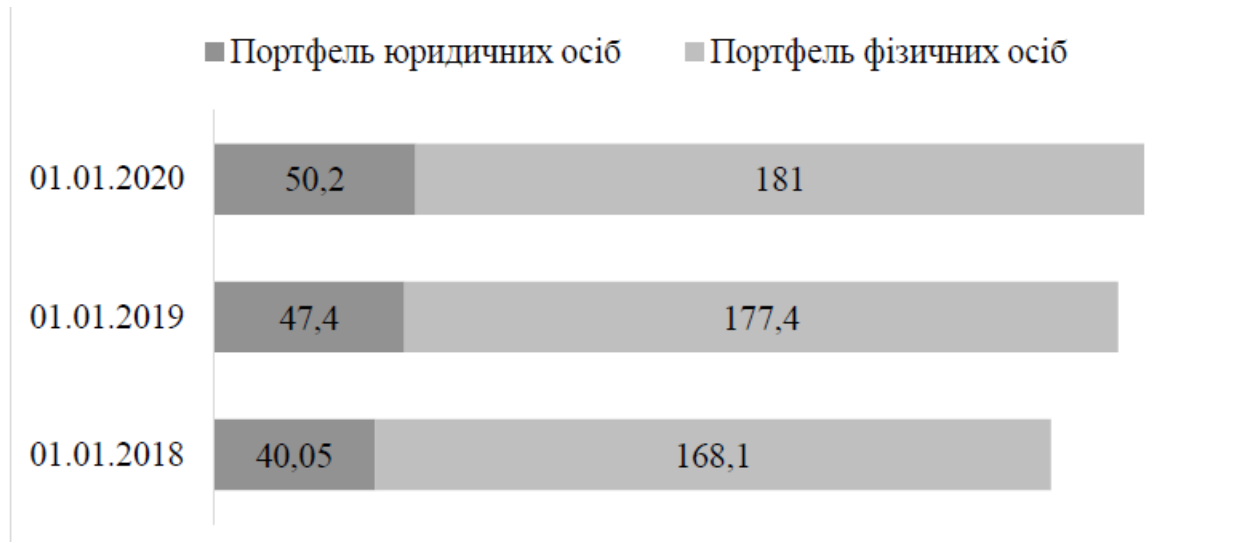

Рис. 2.2 Кошти клієнтів АТ КБ «Приватбанк», млрд грн

З малюнка видно, що основними клієнтами Приватбанку є фізичні особи. У 2019 році портфель фізичних осіб становив 181 млрд грн, а портфель юридичних осіб – лише 50,2 млрд грн.

Основою діяльності банку є його ресурсна база, яка формується з капіталу та зобов'язаннями, тому доцільним є дослідження структури пасивів АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 2.6)

Таблиця 2.6

Структура пасивів АТ КБ «Приват Банк»

Стаття балансу	2018	Питома вага,%	2019	Питома вага,%	2020	Питома вага,%
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ						
Заборгованість перед НБУ	9817	3,5	7721	2,5	-	
Заборгованість перед банками та фінансовими організаціями	195		201		2	
Кошти клієнтів	231055	83,1	240621	77,7	312708	81,7
Зобов'язання орендаря з лізингу	-		1748		1855	
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	136		121		146	
Інші фінансові зобов'язання	2249		1522		2907	
Резерви та нефінансові зобов'язання	3132	1,12	3260	1,05	12082	3,16
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	246584	88,7	255194	82,4	329700	86,2
КАПІТАЛ						
Акціонерний капітал	206060	74,1	206060	66,5	206060	53,8
Емісійний дохід	23		23		23	
Резерви переоцінки приміщень	687		614		689	
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	(3303)	-1,2	(1274)	-0,4	(2937)	-0,8
Результат від операцій з акціонерами	12174	4,4	12174	3,9	12174	3,2
Загальні резерви та інші фонди	6211	2,2	6850	2,2	6481	1,7
Накопичений дефіцит	(190388)	-68,5	(169918)	-54,8	(171655)	-44,9
ВСЬОГО КАПІТАЛУ	31464	11,3	54529	17,6	52825	13,8
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ	278048	100,00	309723	100,00	382525	100,00

Аналіз пасивів показав, що станом на початок 2020 р., порівняно з 2019 р., загальний обсяг пасивів банку збільшився на 72802 млн. грн., або на 23,5% за рахунок збільшення зобов'язань банку.

Протягом 2018-2020 років у структурі пасивів банку, тобто його ресурсної бази, найбільшу частку займають кошти клієнтів: 83,1% у 2018 р., 77,7% у 2019 р. та 81,7% у 2020 р.

Банк має значний розмір накопиченого дефіциту (нерозподілений прибуток зі знаком мінус). Частка накопиченого дефіциту у структурі пасиву Банку становить від -68,5% у 2018 р. до -44,9% у 2020 р. Слід зазначити, що такою є тенденція значного скорочення накопиченого дефіциту АТ КБ «Приватбанк» протягом аналізованого періоду. позитивною тенденцією функціонування банку у натуральному вимірі скорочення накопиченого дефіциту за 2018-2020 роки. становило 18733 млн. грн.

Також під час аналізу пасиву АТ КБ «Приватбанк» слід звернути увагу на показник «заборгованість перед НБУ», який протягом аналізованого періоду мав тенденцію до зниження (3,5% у 2018 р., 2,5% у 2019 р.), а 2020 р. заборгованість перед НБУ взагалі дорівнює 0.

Аналіз динаміки та структури зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» показав, що на 2020 р. загальний обсяг зобов'язань банку збільшився на 83116 млн. грн., або на 33,7% порівняно з 2018 р. та на 74506 млн. грн. грн. (або на 29,2%) порівняно з 2019р.

Проведений аналіз зобов'язань банку свідчить про коливання їх частки структурі пасивів протягом досліджуваного періоду. Станом на 2020 р. питома вага зобов'язань банку у структурі пасивів дорівнювала 86,2%, що на 2,5% менше, ніж у 2018 р., проте на 3,8% більше, ніж у 2019 р.

Підвищення обсягу зобов'язань відбулося протягом період аналізу. Проте вищий темп зростання банківських зобов'язань спостерігався 2020 р. – 129,19%. У 2019 році також відбувалося зростання зобов'язань порівняно з 2018, проте їх темп зростання був значно нижчим і становив 103,5%.

Позитивним явищем, що наголошує на стабільності діяльності банківської установи є зниження розміру відкладених податкових зобов'язань у 2019 р. порівняно з 2018 р. Однак у 2020 р. спостерігається їх незначне підвищення у натуральних одиницях виміру. Якщо ж проводити аналіз за структурою, то

частка відкладених податкових зобов'язань знижується з кожним роком (з 0,04% у 2018 р. до 0,038% у 2020 р.).

У цілому, підбиваючи підсумок залучення ресурсів, слід зазначити належну роботу з формуванню стабільної частини ресурсів банку з допомогою залучення депозитів фізичних осіб.

Аналіз кредитного портфеля банку передбачає вивчення динаміки та структури видачі позик у межах груп ризику, ступеня забезпеченості, галузевої структури, форм власності позичальників, і навіть вивчення динаміки кожної групи, сегментації. Динаміку обсягів кредитів АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2020 роки. представимо в таблиці. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка обсягів кредитів АТ КБ «Приватбанк»

Вид економічної діяльності	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Кредити юридичним особам	5648	6250	5509
Кредити фізичним особам – кредитні картки	45314	51890	40609
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	12923	11467	9566
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4193	4148	3500
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	332	250	35
Кредити фізичним особам – інші кредити	672	498	129
Кредити МСП	8251	8555	6859
Усього	77333	83058	66207

У 2019 році кредити та аванси клієнтам, списані АТ КБ Приватбанк за рахунок резервів минулих років на загальну суму 338 млн грн. (360 млн грн за 2018 рік), у тому числі повернення 233 млн грн. по кредитних картках (249 млн грн за 2018 р.), 100 млн грн. за кредитами для юридичних осіб (106 млн грн на 2018 рік) та 5 млн грн. грн за кредити малому та середньому бізнесу (5 млн грн у 2018 році).

У 2020 році було погашено кредити та аванси клієнтам, списані банком із резервів у попередні роки, на загальну суму 256 млн грн. у тому числі повернення 180 млн. грн. 73 млн грн по кредитних картках. на кредит для юридичних осіб та 3 млн. грн. на кредити для малого та середнього бізнесу

Сума компенсації була визнана безпосередньо в звіті про прибутки та збитки як збиток від знецінення за кредитами та авансами клієнтам.

Станом на кінець 2019 та 2018 рр. Категорія «Кредити, що керуються як окремий портфель» включає непрацюючі кредити, видані до 19 грудня 2016 року. Керівництво вважає, що цей портфель має загальні коефіцієнти кредитного ризику, незалежно від галузі та напряму діяльності на дату створення. Станом на 31 грудня 2019 року АТ КБ Приватбанк визнав 207 851 млн грн. резерв на очікувані кредитні збитки за цими кредитами (209 453 млн грн у 2018 році).

А наприкінці 2020 року банк визнав 162,163 млн грн резерву на очікувані кредитні збитки за цими кредитами. У 2020 році АТ КБ Приватбанк списав з резерву 56,663 млн грн. однак ці позики все одно вживатимуть заходів для погашення втраченого боргу.

Аналізуючи структуру кредитів, наданих АТ КБ «Приватбанк», слід зазначити, що найбільшу частку в структурі кредитів займають кредити фізичним особам – кредитні картки 61,34% (станом на 2018 рік) та 58,6%.), юридичних осіб – 7,3% у 2018 році та 8,32% у 2020 році, а частка кредитів, наданих малим і середнім підприємствам, залишається стабільною протягом аналізованого періоду і становить близько 10%.

Така невелика частка кредитів юридичним особам банківською установою свідчить про незадовільний стан розвитку виробництва в Україні та складний процес отримання кредитних коштів.

Кредитний портфель АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2020 роки був безперервним на 14,4%, з них кредити для юридичних осіб зменшилися на 2,4%, кредити для фізичних осіб, які мають кредитні картки, знизилися на аналізованих 10,4%, іпотека впала на 25,6% . Найбільші зміни торкнулися кредитів для фізичних осіб на придбання автомобілів – їх розмір зменшився на 80,8%. Таку

ситуацію можна пояснити тим, що в останні роки в США дуже динамічно розвивається сервіс купівлі автомобілів, що значно знизило ціни на авто і попит на кредити в цьому сегменті.

Важливим елементом аналізу є оцінка ефективності діяльності АТ КБ «Приватбанк». При оцінці ефективності банківського менеджменту в першу чергу слід досліджувати рівень прибутковості банківської установи.

Таблиця 2.8

Аналіз ключових статей доходів та витрат АТ КБ «Приватбанк»

Показник	2018	2019	2020	Відхилення 2019- 2018	Відхилення 2020- 2019
Процентні доходи	30754	33841	33563	3087	-278
Процентні видатки	(14002)	(14174)	(11961)	-172	2213
Чистий процентний дохід	16752	19667	21602	2915	1935
Доходи за виплатами та комісійними	19590	24575	27649	4985	3074
Видатки за виплатами та комісійними	(4402)	(6386)	(8888)	-1984	-2502
Адміністративні та інші операційні витрати	(13988)	(14915)	(18006)	-927	-3091
Чистий прибуток (збиток) за рік	12798	32609	24302	19811	-8313

Як видно з табл. 2.8 у період 2018-2020 рр. спостерігається позитивна тенденція до збільшення процентних доходів АТ КБ «Приватбанк» з одночасним зниженням процентних витрат, що разом призводить до значного зростання чистого процентного доходу у 2018-2020 рр. дохід становив 28,9%.

Завдяки лідируючій позиції банку в безготівкових і готівкових розрахунках АТ КБ «Приватбанк» збільшило комісійні доходи у 2018-2020 роках на 41,1%. Комісійні складають значну частину прибутку банку і є важливим фактором стійкості бізнес-моделі: чистий комісійний дохід АТ КБ «Приватбанк» у розмірі 165% покриває адміністративні витрати.

Але слід зазначити, що стаття витрат, а саме комісійні витрати та платежі, а також адміністративні та інші витрати, мали тенденцію до зростання, що, як наслідок, призвело до зменшення річного чистого доходу АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році порівняно з 2019 роком. Зниження чистого прибутку у 2020 році порівняно з 2019 роком склало 8313 млн грн. (або 25,5%). Проте в порівнянні з 2018 роком у 2020 році сума чистого прибутку зросла на 89,8%.

Рис. 2.3. Динаміка процентних доходів та витрат банку

Згідно з рис. 2.3. можна зробити висновок про збільшення процентних доходів за аналізований період. Чистий процентний дохід у 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 2 915 млн грн; у 2020 році чистий процентний дохід збільшився на 1 935 млн грн. порівняно з 2019 р. Така ситуація є позитивною і підтверджує правильність обраної стратегії.

Досягти таких високих результатів стало можливим завдяки продовженню роботи над підвищенням процентної маржі за банківськими продуктами. За підсумками 2018 року процентна маржа становила 4,0%. При збереженні прибутковості активних операцій АТ КБ «Приватбанк» вдалося значно знизити вартість зобов'язань. Зі зменшенням вартості зобов'язань банку вдалося замінити валютний портфель на гривневі: гривневі депозити та кошти клієнтів за 2018 рік зросли на 23,8 млрд грн.

2.3. Аналіз фінансової стійкості та надійності банку

Норматив достатності регулятивного капіталу — це економічний норматив, встановлений Національним банком України у другому півріччі, який відображає здатність банку своєчасно та в повному обсязі сплачувати свої зобов'язання. Чим вищий коефіцієнт достатності регулятивного капіталу, тим більшу частку ризику несуть власники банку.

Стандарт запроваджено для запобігання надмірному передачі банком кредитного ризику клієнтам банку.

H2 – це відношення регулятивного капіталу до загальних активів та деяких позабалансових інструментів, за вирахуванням суми відповідних активних резервів та суми забезпечення безумовних зобов'язань або грошового забезпечення та зваженого кредитного ризику. Нормативне значення коефіцієнта H2 становить не менше 10%.

Станом на 31 грудня 2020 року банки виконали вимоги Національного банку України щодо нормативного коефіцієнта платоспроможності (H2) (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз достатності регулятивного капіталу

Показник	2018	2019	2020
Регулятивний капітал, млн грн	19 556	19 224	35 257
Коефіцієнт достатності капіталу, %	17,46	19,98	28,09

Враховуючи мінімальне значення нормативного коефіцієнта платоспроможності в 10%, можна сказати, що на кінець 2020 року аналізований банк виконав встановлене значення. Водночас зріс регулятивний капітал банку. Нормативний коефіцієнт платоспроможності (H2) Банку на початок 2020 року становив 28,09%, що становило 18,09 в.п. перевищує встановлений НБУ ліміт і перевищує середні значення цього нормативу для банківської системи України (21,63%).

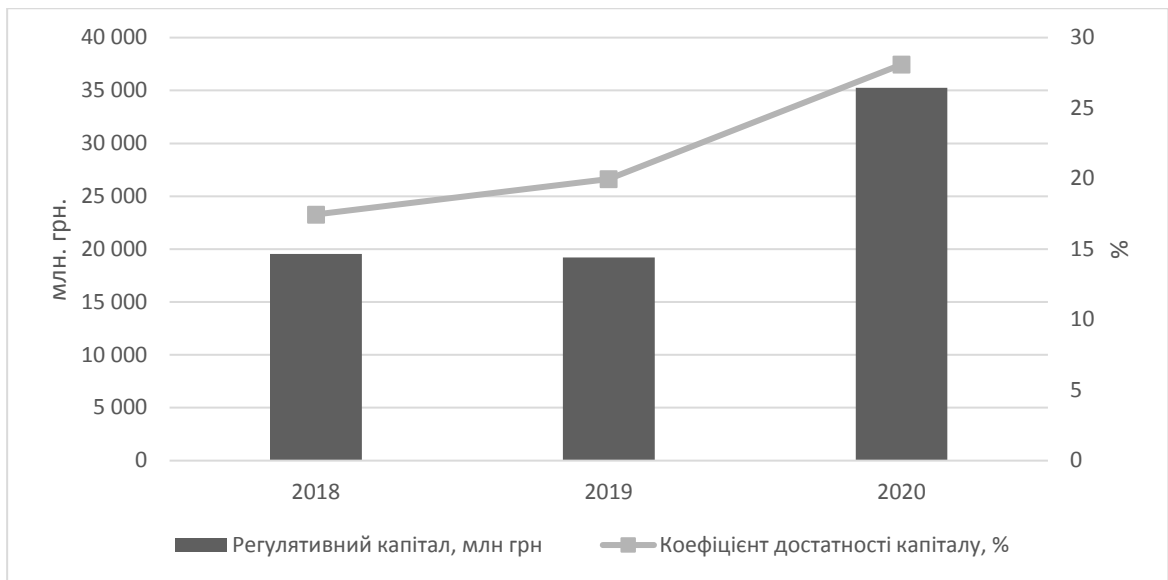

Рис. 2.4. Аналіз достатності регулятивного капіталу

Збільшено нормативний коефіцієнт платоспроможності. Це сталося через посилення вимог Національного банку України та впровадження комерційними банками ефективних антикризових заходів.

На початок 2020 року норматив регулятивного капіталу АТ КБ ПриватБанк становив 32,26 млрд грн, що значно перевищує встановлений НБУ ліміт у 200 млн грн. Таким чином, АТ КБ «Приват Банк» повністю відповідав вимогам НБУ до суми першого півріччя та мав дуже високу маржу за цим нормативом.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» підтверджує постійну відповідність банку нормативів достатності капіталу, які свідчать про стабільність та хороший фінансовий стан банку.

Згідно з даними Національного банку України, отриманими в результаті оцінки стабільності банку в поточному році, АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 році не потребує (недостатку) капіталу.

Достатня ліквідність є важливим фактором стабільної роботи банку. Ризик ліквідності - ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або втрати запланованого доходу через неспроможність Банку профінансувати збільшення активів та/або своєчасно виконати свої зобов'язання.

Стратегічними цілями політики банку є: підтримання показників ліквідності вище норми, мінімізація ризику ліквідності шляхом підтримки

достатньої кількості якісних ліквідних активів як можливого джерела застави на випадок стресу, обмеження позикових коштів шляхом створення диверсифікованої ресурсної бази. , і більше. Банк прагне підтримувати стабільну базу фінансування та розвивати ресурси, зокрема за рахунок юридичних та фізичних осіб.

Контроль ризику ліквідності здійснюється шляхом дотримання нормативних нормативів щодо коефіцієнтів короткострокової ліквідності та LCR, а також лімітів та вимог до коефіцієнтів розриву ліквідності, обсягу якісних ліквідних активів, концентрації джерел фінансування. Оцінка ліквідності банків включає специфічні нормативи ліквідності, встановлені НБУ (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Оцінка ліквідності банків України

Показник	2018	2019	2020
Н6 «Норматив короткострокової ліквідності»	97,74%	100,41%	92,92%
LCRBB – 100% за всіма валютами	263,61%	268,26%	278,23%
LCRIB– 100% в іноземній валюті	102,03%	307,71%	218,17%

У таблиці 2.10 та рис. 2.5 наведено значення нормативів, встановлених Національним банком України щодо ліквідності банків. Коефіцієнт короткострокової ліквідності (Н6), який розраховується як відношення ліквідних активів до зобов'язань зі строком погашення до одного року. Мінімальне значення має бути не менше 60%. Коефіцієнт Приватбанку на 31 грудня 2020 року становив 92,92% (31 грудня 2019 року: 100,41%). Коефіцієнт покриття ліквідності Приватбанку (LCR) становив 278,23% для всіх валют (LCRBB) і 218,17% в іноземній валюті (LCRIB) станом на 31 грудня 2020 року (на 31 грудня 2019 року 286,26% і 307,71%) із значенням НБУ не менше 100% для всіх валют (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB) (станом на 31 грудня 2018 року: не менше 80% у всіх валютах (LCRBB) та 50% в іноземних валютах (LCRIB)).

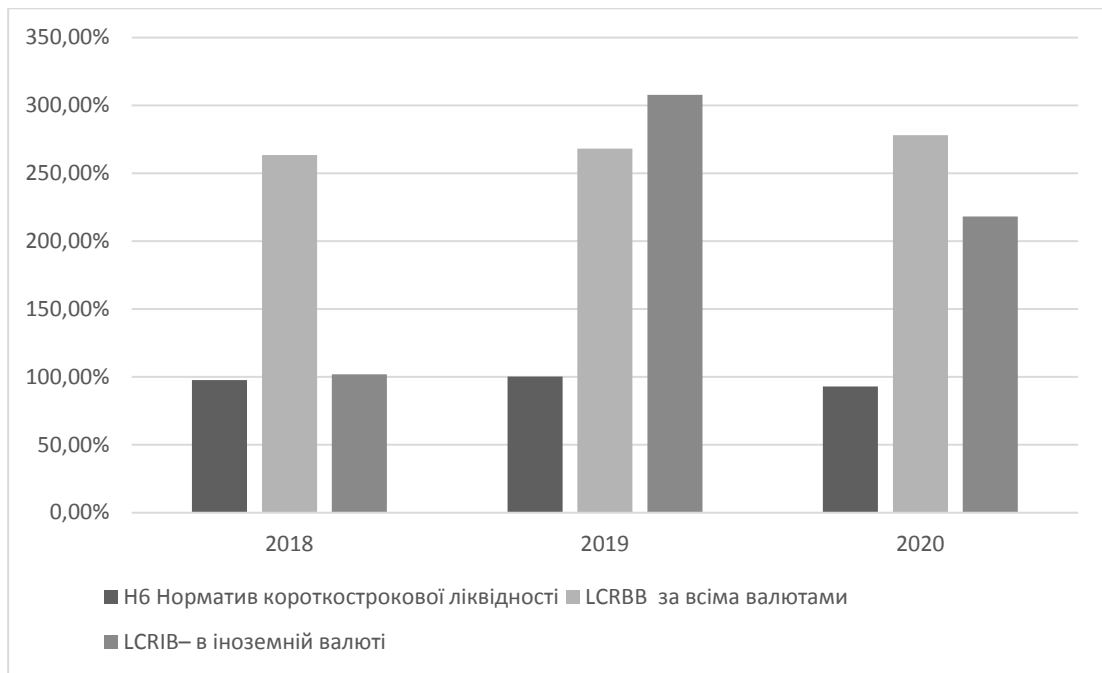

Рис. 2.5. Динаміка нормативів ліквідності

Таким чином, аналізований банк відповідає стандартам, встановленим НБУ. За деякими показниками значення значно перевищує встановлені норми. Можна стверджувати, що керівництво банку ефективно контролює ліквідність і постійно підтримує достатній запас первинної (готівка, кореспондентський рахунок в НБУ та коррахунки в інших банках) та вторинної ліквідності (портфель ОВДП та депозитні сертифікати НБУ). Значний обсяг ліквідних активів дозволяє покрити відтік коштів клієнтів без загрози функціонування та розвитку організації.

Для оцінки фінансової стійкості, прибутковості слід використовувати показники (коефіцієнти) ліквідності та рентабельності.

Для аналізу фінансової стійкості необхідно розрахувати коефіцієнти, які найбільше впливають на фінансову стійкість банку. До них належать ліквідність, прибутковість та достатність капіталу (табл. 2.11).

Усі коефіцієнти рентабельності та ефективності АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році зросли порівняно з 2019 роком, але тенденція позитивна, але значення цих коефіцієнтів все ще не досягають оптимальних значень, за винятком рентабельності активів, який у 2020 році зріс на 45,4 пункту. відсотка і становить 72,8%, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів банку.

Таблиця 2.11

Показники фінансової стійкості банків

Показник	Розрахунок
Ліквідність банків	Високоліквідні активи / (Кошти банків + Кошти юридичних осіб + Кошти фізичних осіб)
Чиста процентна маржа	Чистий процентний дохід / Чисті активи
Рентабельність активів банків України (ROA)	Чистий прибуток (збиток) банку / Усього активів
Рентабельність капіталу банків України (ROE)	Чистий прибуток (збиток) банку / Усього власного капіталу

Розрахунок цих показників для АТ КБ «Приватбанк» наведено в табл. 2.12

Таблиця 2.12

Розрахунок показників ліквідності та рентабельності

Показник	2018, %	2019, %	2020, %
Коефіцієнт ліквідності	9,93	12,36	14,78
Чиста процентна маржа	6,02	6,35	7,37
Рентабельність активів (ROA)	4,6	10,53	12,76
Рентабельність капіталу (ROE)	40,7	59,8	68,4

Збільшення чистого спреду на 0,63 в.п. свідчить про покращення процентної політики банку за кредитно-депозитними операціями та зміну чистої процентної маржі на 0,2 в.п. зацікавленість у напрямі зростання свідчить про підвищення ефективності структури активів банку.

Коефіцієнт ліквідності за аналізований період зріс, що свідчить про достатню ліквідність та ефективне управління високоліквідними активами – готівкою та коштами клієнтів.

Рентабельність активів (ROA) дозволяє оцінити ефективність управління банківською установою, оскільки доводить ефективне управління активами банку. Оптимальне значення норми - від 1% і вище.

Така ж ситуація і з рентабельністю капіталу. Оптимальна ROE становить 5% і більше. Приватбанк перевищив це значення в кілька разів – 68,4% у 2020 році.

Чиста процентна маржа, ще один показник фінансової стабільності, вказує на здатність банку отримувати стабільний дохід. Мінімальне значення не може бути нижче 4,5. У 2020 році Приватбанк збільшив значення цього коефіцієнта на 1,02% до 7,37%.

Одним з ключових показників діяльності будь-якої організації є чистий прибуток. Прибуток Приватбанку за 2020 рік зменшився на 7,309 млн грн. Тим не менш, у 2020 році ПриватБанк залишався найприбутковішим банком.

Фінансова стійкість банку – це його здатність динамічно розвиватися та виконувати функцію фінансового посередника, гнучко реагуючи на всі фактори внутрішнього та зовнішнього середовища. Термін «надійність» близький до цього поняття. Таким чином, довіра до банку ґрунтується на його фінансовій стабільності, оскільки лише стабільний банк може бути надійним.

Стабільність (надійність) банку є досить важливою з точки зору обсягу концепції, яка має включати оцінку таких факторів, як керівництво, кваліфікація співробітників, акціонери, технічна підтримка, ризикованість ринків, на яких банк діє.

Алгоритм розрахунку та розкриття економічного змісту показників, що характеризують фінансову стійкість банківської установи, представлено в табл. 2.13.

В табл. 2.14 наведено розрахунки показників, що характеризують фінансову стійкість АТ КБ «Приватбанк» за 2018-2020 рр.

З наведених даних у табл. 2.14 показують, що коефіцієнт надійності хоча і дещо знижений у 2020 році, становить 16,1%. Таким чином, банк має високий рівень власного капіталу, а отже, і високу довіру, тобто він досяг рівня, коли він

не залежить від елементів залучення вільних грошей з грошового ринку, оскільки має багато власних, дешевших, які можна позичати компаніям, проектам та інвестиціям.

Таблиця 2.13

Розрахунок основних показників, що характеризують фінансову стійкість банку

Найменування показника	Економічний зміст показника визначає
Коефіцієнт надійності	Співвідношення власного капіталу до залучених коштів).
Коефіцієнт фінансового важеля	Співвідношення зобов'язань банку і капіталу
Коефіцієнт достатність капіталу	Співвідношення власного капіталу і активів

Таблиця 2.14

Розрахунок основних показників, які характеризують фінансову стійкість

Показник	2018р.	2019р.	2020р.
Коефіцієнт надійності	12,76	21,37	16,10
Коефіцієнт фінансового важеля	7,84	4,68	6,24
Коефіцієнт достатність капіталу	11,32	17,61	13,87

Коефіцієнт фінансового важеля, обернений коефіцієнту надійності, досяг свого максимального значення у 2018 році і склав 7,84, що становить 3,16 процентного пункту. вище значення у 2019 році. Коливання значення коефіцієнта кредитного плеча в динаміці (збільшення в 2019 році, зниження у 2020 році) свідчать не лише про зростання ділової активності банку, а й про незначне зниження його фінансової стійкості.

Частка власного капіталу у створенні активів за аналізований період дещо зросла з 11,32% до 13,87%, а в 2020 р. досягла оптимального значення і підтверджує зазначену вище тенденцію його високої ролі.

Отже, підводячи підсумок, можна сказати, що фінансова стійкість банку є досить високою, оскільки практично всі показники, що характеризують фінансову стійкість банку, відповідають нормативним значенням..

Висновки по розділу 2

За результатами аналізу фінансової стабільності АТ КБ «Приватбанк» можна зробити наступні висновки. Аналіз достатності капіталу, ділової активності, якості активів та показників ліквідності дозволяє повною мірою оцінити фінансовий стан банку. Підсумовуючи аналіз усіх вищенаведених показників, фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» можна охарактеризувати як задовільний. АТ КБ «Приватбанк» є найбільшим універсальним міжрегіональним банком України, який орієнтується насамперед на здійснення платіжних операцій для населення та юридичних осіб усіх організаційно-організаційних форм. При дослідженні кредитного стану АТ КБ «Приватбанк» слід зазначити, що аналіз зобов'язань показав, що з початку 2020 року порівняно з 2019 роком загальні зобов'язання банку зросли на 72 802 млн грн, або на 23,5 % за рахунок збільшення у пасивах банку.

Також варто відзначити, що банк має значний обсяг накопиченого дефіциту (постійний прибуток зі знаком мінус). Частка кумулятивного дефіциту в структурі зобов'язань банку коливається від -68,5% у 2018 році до -44,9% у 2020 році. Тенденція до значного зниження сукупного дефіциту АТ КБ «Приватбанк» у аналізованому періоді є позитивною тенденцією банку. .

Чистий відсотковий результат зріс на 28,9%, а комісійний дохід за 2018-2020 роки зріс на 41,1%.

Таким чином, можна сказати, що в огляді фінансового здоров'я АТ КБ «Приватбанк» маємо, що банк знаходиться в зоні стабільної фінансової стабільності. Спостерігаємо, що цей коефіцієнт наближається до верхньої межі зони «стабільної фінансової стабільності», тому керівництво банку має

покращити управління фінансовою стабільністю банку, тобто змінити його стратегію, покращити банківські операції.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ БАНКУ

3.1. Удосконалення організаційного забезпечення механізму управління фінансовою стійкістю та надійністю банку

Сьогодні оцінка фінансової стійкості банків в Україні є важливою, враховуючи широке коло користувачів цієї інформації та необхідність забезпечення та підтримки загального рівня фінансової стійкості вітчизняної банківської системи. Внутрішніми одержувачами результатів оцінки фінансової стійкості банку є всі працівники банку, від загальних зборів акціонерів до працівників фронт- та бек-офісу. Проте результати оцінки загального фінансового стану банку та його окремих елементів мають найбільшу цінність для вищого керівництва банку, яке на основі цієї оцінки коригує стратегію або оперативні завдання банку з метою підвищення фінансової стійкості.

Нині фінансовою стабілізацією банку керує велика кількість управлінь і відділів. На стратегічному рівні їх постійний контроль та координація не здійснюються. За таких обставин важливо запровадити новий комітет, який безпосередньо відповідатиме за ці функції.

Слід зазначити, що стратегічний рівень включає визначення таких складових органів влади: склад уряду, діяльність, мета, цілі, відповідальність, підпорядкованість. Це означає, що на стратегічному рівні визначаються лише напрямки діяльності комітетів тактичного управління.

За таких обставин доцільно створити в банку окремих комітет, який буде звітувати безпосередньо перед наглядовою радою про виконані функції (рис. 3.1). Необхідно визначити місце цього комітету в організаційній структурі банку.

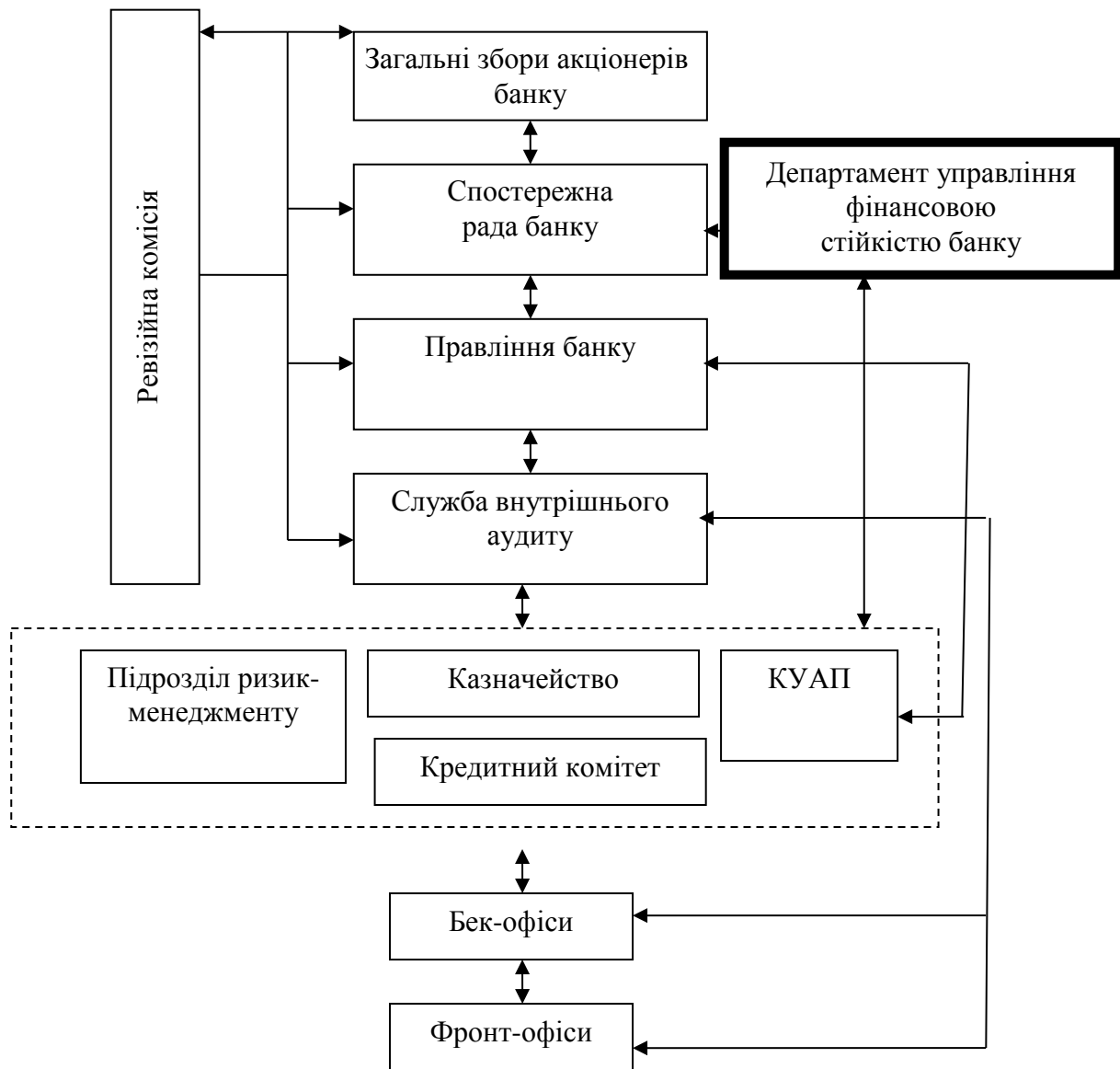

Рис. 3.1. Організаційна структура управління фінансовою стійкістю банку
(за умови введення нового департаменту)

До функцій цього комітету входить:

- постійний контроль комітетів тактичного рівня управління фінансовою стабільністю;
- постійна оцінка та аналіз фінансової стійкості банку;
- моніторинг стану макроекономічних факторів, що впливають на фінансову стабільність;
- координація та регулювання повсякденної діяльності управління фінансовою стабільністю банку;

- постійне стрес-тестування як макроекономічних, так і мікроекономічних факторів, що впливають на фінансову стабільність банку;
- регулярне подання наглядовій раді банку звітів про стан фінансової стійкості банку;
- реагування на поточні зміни макроекономічної ситуації та коригування напрямків управління фінансовою стабільністю банку за згодою Спостережної ради;
- регулювання діяльності комітетів тактичного рівня з управління фінансовою стабільністю банку,.

Разом з тим, однією з важливих функцій цього відділу є запобігання банківській кризі, а в разі її виникнення – функція антикризового управління. У рамках цього управління відділ відповідатиме за оцінку рівня кризи в банку, визначення стадії та фази кризи, впровадження інструментів управління та забезпечення повернення установи до нормального функціонування, розробку антикризової системи. план.

Звичайно, створення цього комітету матиме як переваги, так і недоліки.

Деякі проблеми, які можуть виникнути в банку після впровадження цього комітету, це додаткова звітність і навантаження на комітети тактичного управління; необхідність координації кожного виду діяльності, що дещо уповільнює процес управління фінансовою стабільністю; додаткові адміністративні витрати банку.

Цей відділ відповідає за розробку плану дій з управління кризою. План заходів повинен містити інформацію, зокрема, щодо таких пунктів: перелік антикризових заходів; обсяг фінансових ресурсів, спрямованих на подолання кризи; умови здійснення окремих антикризових заходів; підрозділи та особи, відповідальні за виконання окремих антикризових заходів; очікувані результати фінансової стабілізації.

На основі інформації, отриманої на попередніх етапах, керівники здійснюють відповідне управління для запобігання негативному впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Антикризові процедури розробляються на основі даних, отриманих відділом у процесі діагностики та аналізу зовнішнього середовища та відображаються в плані фінансового оздоровлення. У процесі діагностики фінансової стійкості банку визначається фінансовий стан банку: «нормальний», «докризовий» чи «кризовий».

Якщо фінансовий стан банку визначено як «нормальний», то відділ повторює весь цикл діагностичних заходів. У разі «докризового» фінансового стану банку відділ звітує про результати діагностики та розробляє та узгоджує систему профілактичних дій з метою запобігання кризовому стану.

Також на цьому етапі слід досліджувати інформацію про макроекономічну ситуацію в країні. Оскільки ці фактори не контролюються, банк повинен своєчасно виявляти потенційно небезпечні зміни та приймати рішення, які мінімізують негативний вплив на діяльність банку.

У разі, якщо діяльність не принесла очікуваного результату, відділ покладає такі завдання:

- визначити потенційні фактори, які можуть призвести до банківської кризи;
- розробка системи специфічних для банку показників, створених з урахуванням специфіки організації діяльності банку, які становитимуть критерії «критичної» концентрації впливу негативних факторів;
- розробити різноманітні схеми побудови бізнес-процесів, моделі управління та організаційну структуру банку залежно від можливого сценарію розвитку кризи;
- розробка різноманітних варіантів управлінських і фінансових рішень, які приймаються на етапі активного антикризового управління залежно від можливого сценарію розвитку кризової ситуації.

Діагностика фінансового стану банку завершується попередньою оцінкою масштабів кризи.

Тому в результаті вдосконалення організаційної структури управління фінансовою стабільністю банку було запропоновано створити новий відділ. Водночас визначено функції, які слід було покласти на цей комітет та його компетенцію.

Однією з новітніх методологічних концепцій стратегічного менеджменту банку, яка безпосередньо пов'язана із впровадженням у його практиці системи оціночних індикаторів, є методологія створення «стратегічних карт» розвитку банку. Використання даної методології дозволяє забезпечити впровадження запропонованої системи показників оцінки ефективності управління одночасно зі створенням та реалізацією стратегії банку.

Тому одним із методів удосконалення механізму управління фінансовою стабільністю АТ КБ «Приватбанк» є впровадження «стратегічної карти». Побудова стратегічної карти включає поділ конкретних цілей стратегічної діяльності та визначення причинно-наслідкових зв'язків між ними, а також призначення людей, відповідальних за реалізацію цих цілей. [46,47].

Стратегічна карта дозволяє окремим підрозділам і співробітникам організації делегувати свою роль у реалізації стратегії. Стратегічні карти можна створювати на будь-якому рівні управління, і кожен рівень матиме можливість побачити своє місце на загальній стратегічній карті.

Для обґрунтованої оцінки фінансової установи в процесі роботи із системою збалансованих економічних показників вивчаються як фінансові, так і нефінансові економічні показники. У контексті системи збалансованих економічних показників банк розглядається та оцінюється за чотирма пунктами:

- фінансовий стан банку (коефіцієнти прибутковості), рівень ризику банківської діяльності, де на ринку створюються такі показники ризику, як сукупний ризик та рівень резервів на очікувані збитки, є ключовими для розвитку банків (цілі фінансової складової).

- економічні результати ефективної стратегії);

- поведінка банку на ринку (кількість клієнтів, частка ринку з точки зору географії та продуктів), тобто, формулюючи клієнтську складову на стратегічній карті, менеджери визначають цільові сегменти споживчого ринку, в яких конкурує дана бізнес-одиноця, та показники ефективності;

- ефективність внутрішніх бізнес-процесів: відповідає за два важливих елементи стратегії: розвиток і надання вартості для клієнта, а також вдосконалення процесів і зниження витрат як спосіб підвищення продуктивності у фінансовій складовій;

- рівень розвитку людських ресурсів банку: відображає ті нематеріальні активи, які є найбільш важливими для стратегії [47].

Управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк» полягає в об'єктивному визначенні його поточного та бажаного стану, узгодженому управлінні фінансовими ресурсами банківської установи та виборі таких управлінських рішень, які сприяли б фінансовій стабільності.

Стратегічна карта управління фінансовою стабільністю АТ КБ «Приватбанк» представлена на рисунку 3.2. Після побудови стратегічної карти управління фінансовою стабільністю АТ КБ «Приватбанк» можна побачити, що аналіз основних цілей та причинно-наслідкових зв'язків показує, що навчання персоналу, підбір та утримання кваліфікованого та досвідченого персоналу та їх постійна мотивація тісно пов'язані між собою. до здійснення внутрішніх процесів. Підвищення кваліфікації має забезпечувати поглиблення професійних знань і навичок за фахом, формування в колективі АТ КБ «Приватбанк», його філій та відділень високого професіоналізму, корпоративної культури, системи цінностей сучасного банку, готовності та вмінь до оволодіння інноваційні банківські технології.

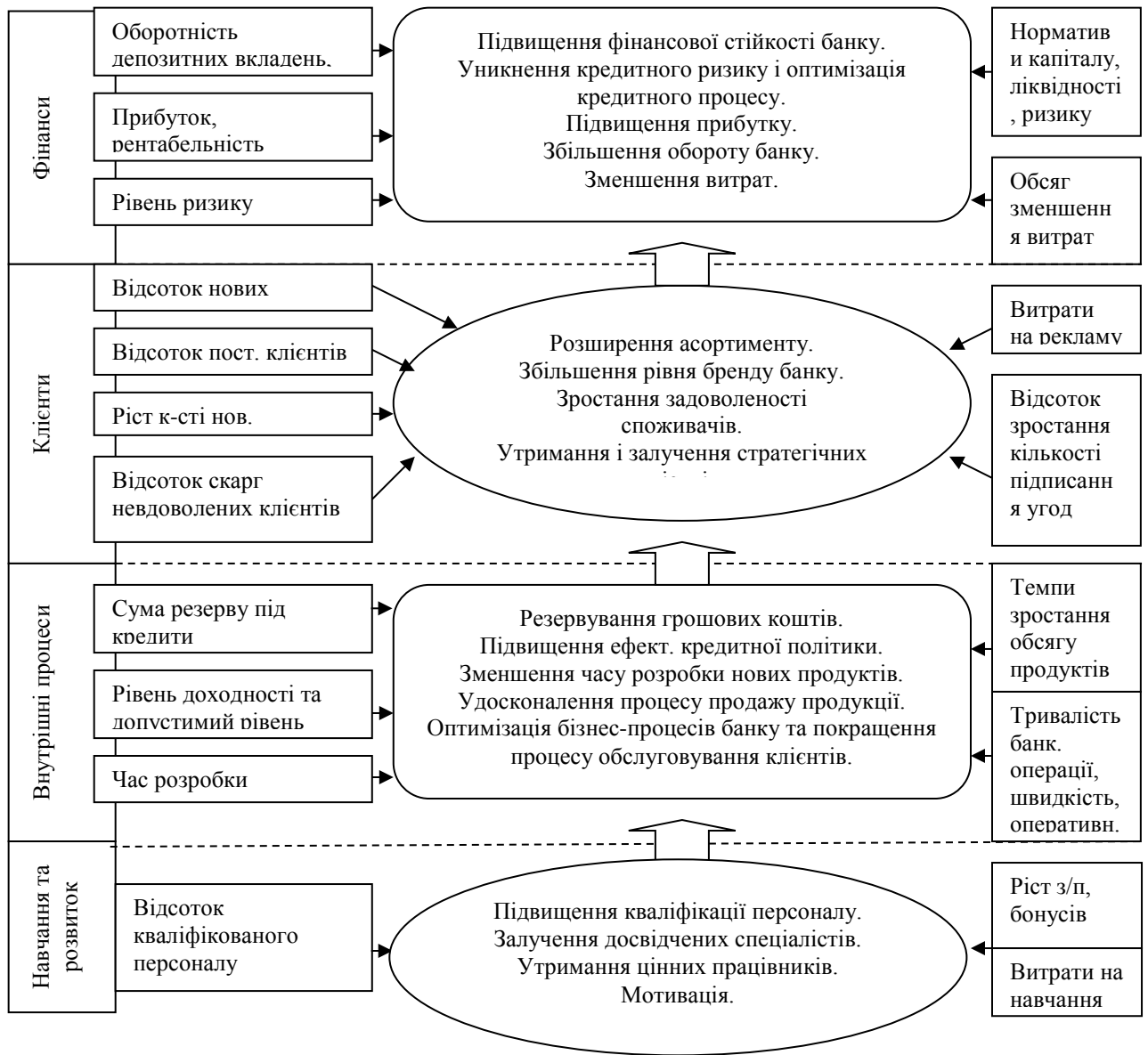

Рис. 3.2. Стратегічна карта управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк» [47]

Характеризуючи клієнтський компонент, помічаємо, що його метою є опис можливої стратегії (цільових клієнтів і пропозицій для них). На відміну від клієнтської складової, цілями фінансової складової є фінансові результати успішної стратегії, а саме підвищення фінансової стійкості банківської установи. Завдання двох інших компонентів – внутрішніх процесів та навчання та розвитку – полягає у формулюванні певних шляхів реалізації обраної стратегії. Банк повинен керувати внутрішніми процесами та розвитком людського, інформаційного та організаційного капіталу, щоб забезпечити диверсифіковану

споживчу пропозицію, яка відображає цю стратегію. Відмінна продуктивність цих двох компонентів є рушійною силою стратегії. Два найважливіших елементи стратегії повністю залежать від ракурсу «внутрішніх бізнес-процесів», а саме: формулювання та представлення клієнтам конкретних споживчих цінностей, оптимізація процесів та мінімізації витрат як способів підвищення ефективності фінансової складової стратегічного. карта.

Тому можна сказати, що елементи стратегічної карти пов'язані причинно-наслідковими зв'язками: кваліфікований та мотивований персонал, використовуючи розвинену інфраструктуру (інформаційну, технічну, матеріальну), забезпечує належну якість бізнес-процесів, що в свою чергу сприяє задоволенню потреб клієнтів, досягнення банком конкурентних переваг на ринку та забезпечення привабливих фінансових результатів, що є одним із основних елементів забезпечення фінансової стійкості банківської установи.

Основою ефективного управління фінансовою стабільністю є розробка відповідної системи показників, що дозволить комплексно оцінити надійність та фінансову стійкість банку. Для цього наведені вище групи показників для оцінки фінансової стійкості, запропоновані орієнтовні значення відхилень цих показників, періодичність звітності та порядок усунення виявлених відхилень (рис. 3.3), що дозволяє прогнозувати можливість ризику ліквідності та запобігання можливим негативним наслідкам як дефіциту, так і надлишку ліквідних коштів.

Управління фінансовою стійкістю банку ґрунтується на постійному балансі між розміром капіталу, залученими та інвестованими коштами, розмір і структура яких формується залежно від політики банку. З метою оптимізації структури активів і пасивів, що визначають фінансову стійкість банку, розроблено комплексну оптимізаційну модель управління фінансовою стійкістю банку. Оптимізація структури активів і пасивів полягає в максимізації доходу від інвестування коштів у конкретний вид активів, зниженні вартості позикових коштів, збільшенні капіталу.

Управління будь-якою динамічною системою, з точки зору сучасної теорії управління, полягає у визначенні її поточного та бажаного стану та заходів управління, які мають перевести систему з поточного стану в бажаний.

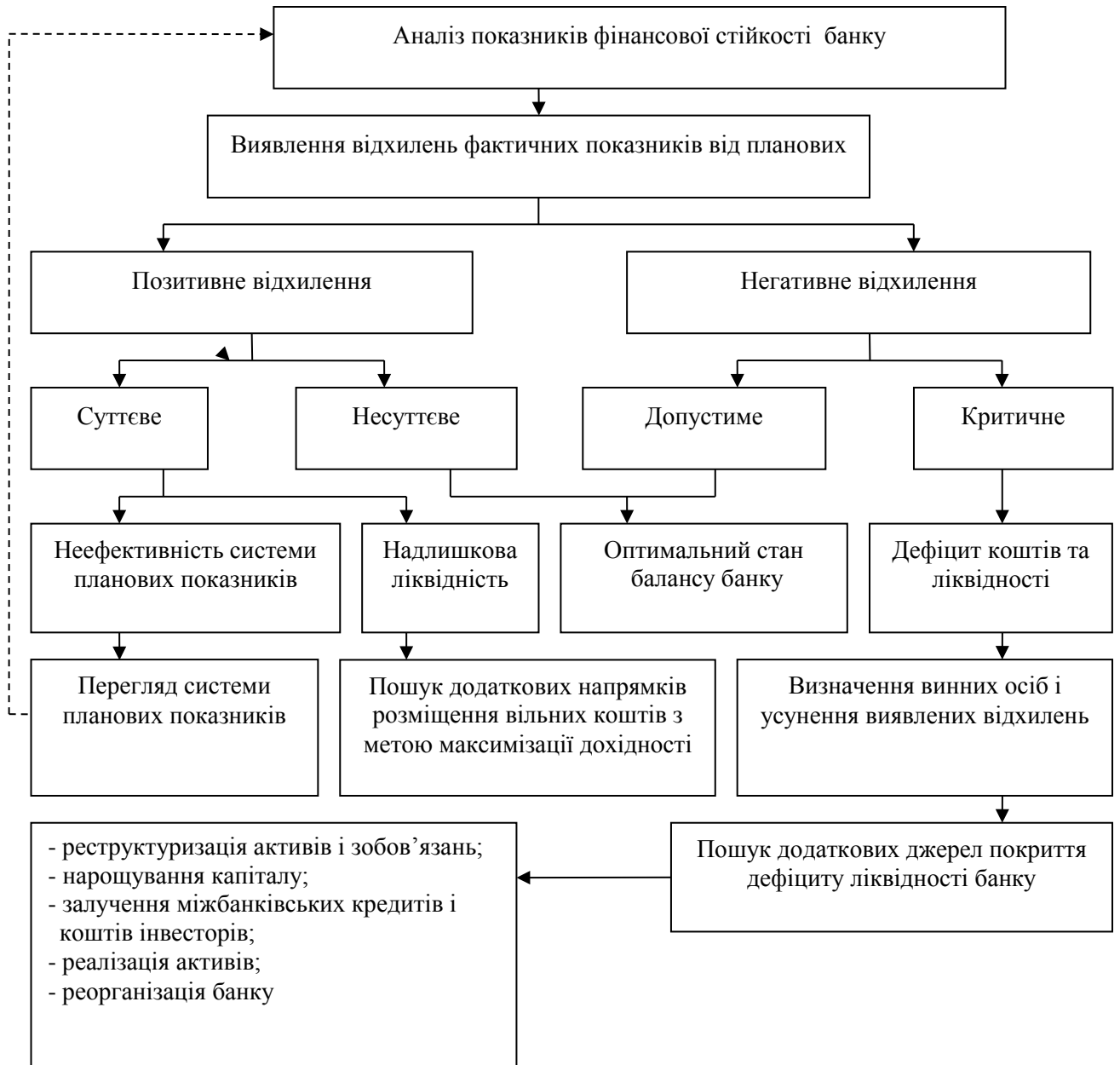

Рис. 3.3 Схема прийняття управлінських рішень залежно від виду відхилень показників оцінки фінансової стійкості та надійності АТ КБ «Приватбанк»

Статус банківської діяльності як об'єкта управління визначається:

—видами активних операцій (напрями інвестування банківських коштів)

та їх структура;

- видами пасивних операцій (джерела банківських коштів) та їх структура;
- показники достатності капіталу та платоспроможності (розмір банківського капіталу, його достатність для захисту інтересів вкладників);
- коефіцієнти ліквідності балансу банку (достатні для виконання як звичайних, так і умовних зобов'язань);
- рентабельність банку (дохід або рентабельність, адекватність перспективам розвитку банківської діяльності);
- рівень адміністративно-господарського управління (менеджменту), оцінює методи управління банком з урахуванням ефективності його діяльності, встановленого порядку, методів контролю та реалізації принципів, встановлених законодавством.

Слід зазначити, що діяльність комерційних банків пов'язана із загальним станом національної економіки, діяльністю людей і здійснюється в умовах коливань попиту та пропозиції на банківські послуги, конкуренції, наявності різноманітних загроз та більше. У зв'язку з цим рекомендації щодо прийняття управлінських рішень повинні базуватися на узагальненій оцінці комплексного аналізу діяльності комерційного банку.

3.2. Розробка моделі комплексного оцінювання фінансової стійкості банку

Щоденний фінансовий аналіз необхідний для забезпечення фінансової стійкості та стабільної роботи банку в умовах динамічного розвитку та відповідних змін основних показників його діяльності. У той же час аналіз повинен дати рішення проблеми визначення поточного та прогнозування майбутнього фінансового стану банку та вирішення проблем, що супроводжують прийняття управлінських рішень.

У такому випадку аналітична система має бути невід'ємною частиною системи управління банком, а її основним завданням має бути аналітична підтримка у вирішенні проблем управління банком [48].

Отже, сучасний комерційний банк для забезпечення ефективної та

фінансово стабільної роботи повинен мати відповідну аналітичну систему, основними цілями якої є:

- оцінка поточного стану банку з метою виявлення сценаріїв, що призводять до порушення його фінансової стійкості;
- розробка стратегії управління банком, яка дозволить максимізувати його прибуток з часом.

Аналіз поточного стану банку полягає у розрахунку набору показників на основі значення атрибутів окремих операцій у певний момент часу та консолідації цих показників по всьому банку. Очікується, що і прогноз стану банку матиме ті самі показники, але на певний момент у майбутньому. Таким чином, завдання прогнозування стану банку в цілому поділяється на комплекс завдань для прогнозування стану окремих фінансових контрактів (операцій) з подальшим закріпленням результатів прогнозування за всім портфелем банківських операцій. Цей аналіз слід проводити на основі реструктуризованого балансу [48]. Слід зазначити, що фінансова стійкість банку є динамічною невід'ємною ознакою комерційного банку. З іншого боку, баланс банку – це лише групування активів і пасивів на певну дату. Тому для більш точної оцінки фінансової стійкості необхідно разом із середніми, прийнятими за період, використовувати динамічні показники, що характеризують фінансові потоки. Тому динамічне оптимізаційне моделювання слід вважати найбільш прийнятним для аналізу та управління фінансовою стійкістю комерційного банку.

У практиці регулювання банківської діяльності застосовуються певні економічні нормативи, встановлені Національним банком України, виконання яких є обов'язковим. Тому кожна фінансово стабільна банківська установа повинна принаймні дотримуватись законодавчих обмежень щодо її ліквідності, платоспроможності та розміру обов'язкових резервів. Однак це не означає, що з урахуванням специфіки роботи банку для підтримки належного рівня його фінансової стабільності не можна встановлювати внутрішні, більш жорсткі ліміти та обмеження. Відповідно, їх набір і вартість можуть час від часу змінюватися залежно від потреб та визначених пріоритетів банку. Це перевага

побудови моделей динамічного аналізу та оптимізації управління будь-якими економічними процесами.

Основними елементами методології побудови нормативної динамічної моделі є:

– система інтегральних показників - сукупність значущих показників (коефіцієнтів, індексів, аналітичних моделей, наборів індикаторів), які комплексно характеризують кожен зі складових фінансової стійкості банку (ліквідність, платоспроможність, надійність, фінансовий стан);

– динамічний стандарт - комбінація показників розташовуються за ступенем їх динаміки (включаючи темпи зростання) так, щоб підтримання цього порядку в реальній діяльності банку давало кращі (порівняно з попереднім періодом) результати;

– нормативна або еталонна модель - формалізований опис бажаного стану банку, складений за допомогою впорядкованого ряду динаміки аналітичних показників (коефіцієнтів), які комплексно характеризують фінансову стійкість комерційного банку (модель виступає як засіб). досягти заданого стану). [49].

Очевидно, що через різноманітність економічних показників не всі з них можна безпосередньо порівняти як за націлюванням, так і за інтерпретацією взаємозв'язку, тому такий спосіб упорядкування не завжди можливий. Таким чином, за результатами аналізу динамічних зв'язків отримано один із двох ймовірних результатів:

– лінійний динамічний стандарт (якщо всі виділені показники можна чітко інтерпретувати та відсортувати за темпами зростання);

– нелінійний динамічний стандарт (формується за результатами побудови діаграми або матриці нормативних відносин (преференцій) у випадку, коли не всі попарні порівняння показників мають однозначну економічну інтерпретацію). В останньому випадку процедура ранжування економічних показників ускладнюється, а методи графічного аналізу використовуються для визначення пріоритетів (темтів зростання), створення графа переваг, вершинами

якого є індикатори, а дугами – співвідношення між ними (підвищення темпів). Побудова графіка та матриці переваг, по суті, є одним із методів розбиття економічної інформації. Кожен елемент матриці переваг (a_{ij}) визначається наступним чином.:

$a_{ij}=1$, якщо i -й показник має зростати швидше, ніж j -й;

$a_{ij}= - 1$, якщо i -й показник має зростати повільніше ніж j -й;

$a_{ij}=0$, якщо нормативне співвідношення між i -м та j -м показником не виявлено.

Створена таким чином матриця є динамічною моделлю фінансового стану банку і служить моделлю (ідеальною моделлю, орієнтиром) для його розвитку. В ідеалі всі фактичні темпи зростання повинні відповідати порядку, викладеному в динамічному стандарті, але на практиці така відповідність зустрічається рідко. Таким чином, порівняння фактично впорядкованого ряду залежностей із стандартом дозволяє визначити, наскільки реальний розвиток банку відповідає ідеальному, а кількість виявлених відхилень (інверсій) є узагальненою оцінкою його фінансової стійкості. При такому методичному підході до побудови та інтерпретації динамічної моделі стає очевидним, що інтегральна оцінка характеризує ступінь наближення до норми і не залежить від того, що було досягнуто в минулому.

Якщо динамічне зображення лінійне, інтегральна оцінка обчислюється за формулою:

$$Z = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n m_i}{n * (n - 1)}, \quad (3.1)$$

де Z – коефіцієнт фінансової стійкості;

n – кількість показників у динамічному нормативі;

m_i – кількість інверсій у фактичному впорядкуванні для i -го показника;

$$m_i = \sum_{j=1}^n b_{ij}, \quad (3.2)$$

де $b_{ij}=1$, якщо $ri > rj$; при $i < j$ або $ri < rj$ при $i > j$;

$b_{ij}=0$ – в інших випадках.

У разі нелінійної норми метод розрахунку інтегрального індексу є більш складним і складається з кількох кроків:

- розрахунок темпів зростання показників у аналізованому періоді (співвідношення значень у звітному та базовому періодах);
- побудова нормативних (довідкових) матриць показників темпів зростання;
- побудова матриці показників фактичних темпів зростання;
- побудова матриці відповідності поточних і нормативних відносин;
- розрахунок інтегрального показника стійкості, що дозволяє оцінити ступінь наближення реальних показників до нормативних значень [48].

Узагальнення методологічних підходів до побудови динамічної норми дає підстави стверджувати, що в порівнянні з іншими методами аналізу цей метод має ряд істотних переваг.:

- мінімізує втрати інформації, оскільки в ній кожен показник зберігає своє значення;
- усуває ефект взаємного погашення позитивних і негативних змін у діяльності банку, визначених у значеннях різних показників;
- виражає динаміку показників у їх співвідношенні;
- не залежить від того, що було досягнуто в минулому;
- може бути нормативним або описовим залежно від цілей аналізу;
- носить комплексний характер, оскільки стандарт може містити показники, що характеризують всі аспекти банківської діяльності, незалежно від використовуваних у ньому одиниць;
- дозволяє визначити цілі банку, які неможливо описати жодним показником;

- дозволяє оцінити ступінь досягнення цілей та встановити контроль за процесом їх досягнення;
- відкриває можливість аналізу інтегральних показників, що відображають нові властивості системи (банку), тобто носять системний характер..

Принципи побудови динамічного коефіцієнта є основою для створення методів аналізу фінансової стійкості банку. Побудова нормативної динамічної моделі складається з кількох етапів, як показано на рисунку 3.4.

Таким чином, для розрахунку інтегрального показника фінансового стану банківської системи створено набір показників, що характеризують ризик, прибутковість та ліквідність банків. У зв'язку з цим виділені показники поділяються на чотири групи за функціональним призначенням: достатність капіталу, якість кредитного портфеля, прибутковість та ліквідність. У кожній групі є чотири показники, кожному з яких присвоєні пороги, що визначають відповідні бали для банків у певній області.

Тому при аналізі рівня фінансової стійкості банку на основі рейтингу вкрай важливо правильно підібрати необхідні аналітичні показники. Найпоширенішим показником фінансової стійкості банку є надлишок або відсутність коштів для створення кредитних вкладень, отриманих у вигляді різниці між джерелами фінансування (власними, кредитними та іншими) та сумою кредитних вкладень. При цьому доступ до такого типу джерел (власних, кредитних, інших) забезпечується. Джерелом певного ступеня платоспроможності є надання різних способів локалізації позики. Ступінь платоспроможності, у свою чергу, дозволяє визначити показники, які використовуються для оцінки ступеня стабільності банку:

Рис.3.4 Структурно-логічна схема формування нормативної динамічної моделі

- наявність капіталу 1 рівня - різниця між сумою основного капіталу та його основних фондів;

- наявність капіталу 2 рівня - збільшення коефіцієнта 1 на суму поточних рахунків та довгострокових позик;

- наявність капіталу третього рівня - збільшення коефіцієнта 2 на суму короткострокових позик [46].

У кожному з цих коефіцієнтів відповідний капітал зменшується на суму іммобілізації. Три з цих коефіцієнтів відповідають трьом коефіцієнтам кредитних інвестицій банку за джерелом:

- надлишок або відсутність джерел капіталу;
- надлишок або нестача джерел власного капіталу та довгострокових позик;
- надлишок або нестача джерел власного капіталу, довгострокових і короткострокових позик

Для створення цих моделей використовується зовнішня інформація, включаючи баланс аналізованого банку та ряд нормативних актів, які вказують на конкретні стандарти та обмеження, які потім використовуються для оцінки або використовуються як обмеження. При розробці цих моделей використовуються як стандарти НБУ, тобто загальноприйняті для всіх комерційних банків України, так і внутрішні стандарти або документи (внутрішня інформація), які банк встановлює безпосередньо для себе, але ці внутрішні стандарти мають повністю відповідати стандартам, встановленим НБУ.

Кожен із виділених показників є чисельником або знаменником коефіцієнтів, за якими розраховуються значення відповідних нормативних виразів. Це означає, що динаміка врахованих факторів визначає динаміку фактичного нормативного індексу. Наприклад, зниження темпів приросту власного капіталу банку по відношенню до темпів приросту загальної суми балансу та позабалансових інструментів, зважених за кредитним ризиком та зменшеного на суму резервів, свідчить про зниження адекватності нормативно-правових вимог. капітал (коефіцієнт платоспроможності) та наближення до ліміту НБУ. Відповідно до банківського законодавства в Україні темпи зростання власного капіталу банку мають бути вищими за темпи зростання активів, зважених на ризик. Аналогічний висновок можна зробити і щодо коефіцієнта тимчасової ліквідності, розрахунок якого здійснюється

централізовано.

Іншу групу становлять показники, які не регулюються централізовано, але мають значний вплив на фінансову стійкість банку. Сюди входять фактори, що характеризують ефективність і ризик. Зокрема, для позитивної оцінки ефективності банку необхідно, щоб темпи зростання його чистого прибутку були вищими за темпи зростання власного капіталу та активів, а показники ризику, навпаки, зменшувалися: активи зростали повільніше за солодкий капітал. За результатами подібних темпів зростання окремих коефіцієнтів та розрахованих на їх основі коефіцієнтів було створено динамічний коефіцієнт, який трактується як специфічний стандарт фінансової стійкості банку [51].

На наступному етапі за результатами виявлених темпів зростання окремих показників створюється діаграма преференцій, що дозволяє чітко відобразити динаміку показника та є результатом упорядкування аналітичних показників фінансової стійкості банку за результатами впровадження управлінських рішень. У процесі порівняння фактично впорядкованої кількості показників і динамічного коефіцієнта визначається кількість інверсій і розраховується інтегральна оцінка фінансової стійкості банку за наведеними формулами.

З методологічної точки зору важливо, що використання динамічних норм дозволяє проводити факторний аналіз і визначати (на основі будь-якого його методу – логарифмічного, диференціального, інтегрального, ланцюгового підстановки) вплив кожного фактора на підвищення ефективності. Таким чином, створений індекс динаміки можна розглядати як факторну модель, що дає змогу виявити вплив кожного фактора на підвищення інтегральної оцінки фінансової стійкості банку. За допомогою цієї моделі можна з'ясувати, на який відсоток змінилася інтегральна оцінка по відношенню до вихідного стану за рахунок динаміки кожного фактора, а також визначити частку її збільшення чи зменшення внаслідок зміни показників.

Таким чином, фінансова стійкість і надійність банку будуть підтримуватися з метою забезпечення загальної фінансової стабільності лише тоді, коли він успішно виконує певні фінансові контракти (банківські операції).

Загалом завдання забезпечення заданого рівня фінансової стійкості банку можна розглядати як завдання аналізу стану банку з метою пошуку управлінських рішень, що ведуть до реалізації сценаріїв порушення фінансової стабільності банку. За результатами розв'язання цієї задачі із сценаріїв, які не призводять до порушення стабільності банку, можна вибрати сценарій, що максимізує прибуток банку.

3.3. Встановлення оптимального співвідношень між фінансовою стійкістю банку та доходністю його операцій

Найважливішим для оцінки фінансової стійкості комерційного банку є аналіз розміщення позикових коштів, аналіз здатності активів приносити дохід і підтримувати ліквідність. Діяльність банку щодо накопичення тимчасово вільних коштів характеризується співвідношенням зобов'язань до власних коштів. Оптимальний обсяг залучених банком коштів визначається безпекою та рентабельністю їх інвестування, рівень яких контролюється коефіцієнтом платоспроможності. При зниженні якості кредитів та інших активів, що обертаються на ринку, банк змушений обмежувати приплив депозитів до рівня, що відповідає їх реальній ефективності.

Виходячи з вищесказаного, стверджуємо, що фінансова стійкість банку – це певний стан структури активів і пасивів, що гарантує його продовження платоспроможності. Щоденний фінансовий аналіз необхідний для забезпечення фінансової стійкості та стабільної роботи банку в умовах динамічного розвитку та відповідних змін основних показників його діяльності. У той же час аналіз повинен дати рішення проблеми визначення поточного та прогнозування майбутнього фінансового стану банку та вирішення проблем, що супроводжують прийняття управлінських рішень. У такому випадку аналітична система має бути невід'ємною частиною системи управління банком, а її основним завданням має бути аналітична підтримка у вирішенні проблем управління банком [46].

Отже, сучасний комерційний банк для забезпечення ефективної та

фінансово стабільної діяльності повинен мати відповідну аналітичну систему, основним завданням якої є оцінка поточного стану банку з метою виявлення сценаріїв, що призводять до порушення його фінансової діяльності. стабільність; розробка стратегій управління банком, які максимізують його прибуток з часом.

Тому будемо вважати, що метою управління банком є максимізація прибутку в умовах обмежень у забезпеченні фінансової стійкості його операцій. Аналіз поточного стану банку полягає у розрахунку набору показників на основі значення атрибутів окремих операцій у певний момент часу та консолідації цих показників по всьому банку. Очікується, що і прогноз стану банку матиме ті самі показники, але на певний момент у майбутньому. Таким чином, завдання прогнозування стану банку в цілому поділяється на комплекс завдань для прогнозування стану окремих фінансових контрактів (операцій) з подальшим закріпленням результатів прогнозування за всім портфелем банківських операцій. Цей аналіз слід виконувати на основі реструктуризованого балансу [49]. Реструктуризований баланс є різновидом двостороннього балансу, в якому дані про активні та пасивні операції розбиваються на валюти з їх часткою, середньозваженими ставками та строками погашення. Крім того, реструктуризований баланс вказує різницю між відповідними статтями активів і зобов'язань і розраховує щоденну маржу на основі цих середньозважених ставок.

Традиційними підходами до вирішення завдань багатокритеріальної оптимізації є побудова певної функції корисності або перетворення ряду критеріїв в обмеження. Суть оптимізації фінансової стійкості комерційного банку полягає в управлінні активними та пасивними операціями з метою максимізації прибутку (доходу) в умовах обмежень дотримання встановлених нормативів ліквідності, платоспроможності та ризику, як зовнішніх, так і внутрішніх. Враховуючи міжнародну та національну банківську практику, можна запропонувати модель оптимізації фінансової стабільності, яка полягає в управлінні кредитно-інвестиційними операціями та операціями зі збору коштів з метою максимізації прибутку (або повернення капіталу) за мінімально

необхідної ліквідності та обов'язкових резервів та коефіцієнти платоспроможності (платоспроможність). Це означає, що для встановлення оптимального співвідношення між фінансовою стійкістю банку та його прибутковістю необхідно вирішити наступні завдання (рис. 3.5)

У разі формулювання однокритеріальних завдань вони залишаються без відповіді, виникає питання: якою ціною це досягається і наскільки погіршуються інші критерії якості. І взагалі, чому вони віддають перевагу саме цьому, а не іншому критерію. Змішуючи фактичну багатокритеріальну задачу управління кредитом у просторі за одним критерієм, ми фактично замінюємо одне завдання іншим, яке мало спільного з оригіналом. У разі оптимізації за одним критерієм одні результати за іншим – інші, одночасно на дві – третини тощо. Звісно, у всіх випадках необхідно прагнути врахувати всі основні локальні критерії якості одночасно.

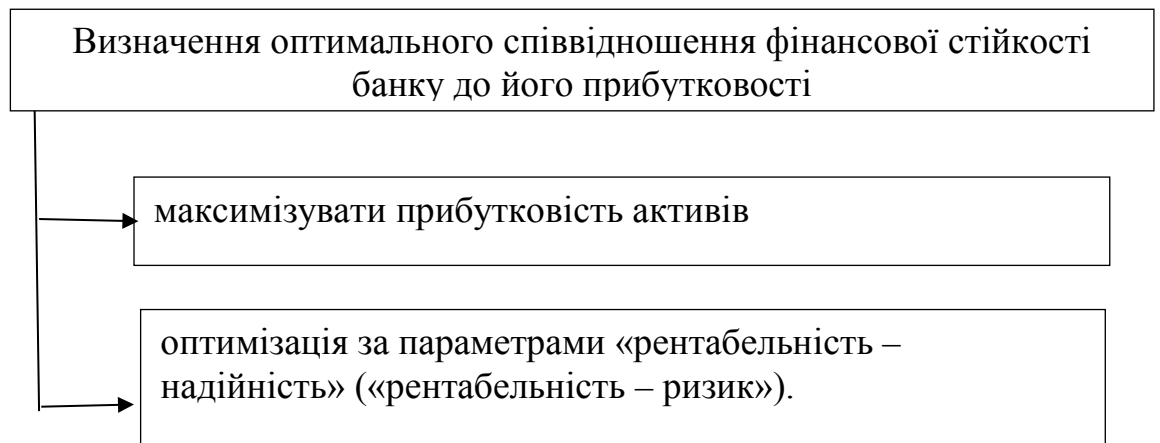

Рис. 3.5. Завдання визначення оптимального співвідношення між фінансовою стійкістю банку та прибутковістю його операцій

Керуючи структурою активів, завжди необхідно вибирати між прибутковістю та ризиком. Залежно від ситуації в банку керівництво приймає відповідне рішення, яке може включати максимізацію доходів при збереженні прийняттого рівня ризику або мінімізацію ризику при зниженні прибутковості.

Максимізація доходів від інвестування коштів у конкретний вид активів пов'язана з оптимізацією структури активів залежно від їх прибутковості.

Прибутковість кожної групи активів визначається як середньозважена і залежить від складу статей активів у цій групі. Найбільш прибутковими активами є кредити, найменш прибуткові стаття активів з високою ліквідністю та інвестиції в основні засоби. Цілеспрямовано нарощувати обсяги прибуткових операцій за умови стабільної роботи банку, збільшення ресурсної бази та відсутності проблем з ліквідністю. У разі погіршення фінансового стану банку та під час фінансових криз банкам рекомендується підходити до структурування активів з точки зору мінімізації ризику активних операцій.

Мінімізація вартості позикових коштів відбувається за рахунок структурування зобов'язань. Зменшення вартості позикових коштів призводить до збільшення процентної маржі банку, тобто до зростання прибутковості. Окрім структурування активів та зобов'язань, особливу увагу слід приділити нарощуванню капіталу, оскільки недостатня капіталізація банку негативно впливає на конкурентоспроможність банку та підвищує ризик банкрутства. Питання капіталізації банку набуває особливого значення у разі проблем з ліквідністю. Наступним кроком у застосуванні комплексної моделі для оптимізації управління фінансовою стабільністю банку є встановлення лімітів. Деякі обмеження є обов'язковими, інші – на розсуд керівництва банку.

Варто зазначити, що не існує загальноприйнятої оптимальної структури активів і пасивів, прийнятної для всіх банків. Встановлення внутрішніх лімітів на групи активів і пасивів залежить від специфіки банку, розміру банку та його загальної стратегії. Тому, виходячи з обраної банком стратегії, індивідуально встановлюються ліміти на розміри агрегованих статей балансу, таких як кредити, цінні папери, іммобілізація та структуру зобов'язань та власного капіталу, і на основі вищезазначеної вимоги будуємо модель оптимального рівноважного банку у відносинах завдяки його прибутковості, стабільності фінансової та ліквідності. Таким чином, рівняння балансу можна представити такою формулою:

$$A + K + N = D + S + C + Z \quad (3.3)$$

де A – високоліквідні активи (кошти в касі та на коррахунках у банках);

K – кредитно-інвестиційний портфель банку;

N – низько-ліквідні активи;

C – власні кошти (капітал) банку;

D – поточні рахунки клієнтів;

S – строкові зобов'язання перед клієнтами та запозичені кошти;

Z – інші пасиви.

Відповідно до визначених стратегій розвитку банку, характеристики портфелів активних і пасивних операцій дозволяють визначити їх вплив на фінансову стійкість комерційного банку. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика типів портфелів активно-пасивних операцій та їх вплив на фінансову стабільність комерційного банку

Категорія портфеля	Вимоги до доходності портфеля	Вимоги до стабільності пасивної частини портфеля
Збитковий	Активна частина складається з непрацюючих активів, а прибутковість портфеля дорівнює нулю	Пасивна частина портфеля характеризується високою часовою стабільністю. Коли активи під ризиком перевищують власний капітал, у пасивній частині портфеля переважають довгострокові зобов'язання з високим рівнем стабільності
Консервативний	Усі активи портфеля мають стабільну прибутковість	Пасивна частина характеризується високим рівнем загальної та структурної ліквідності. Коли непрацюючі активи менші за власний капітал, на частині пасиву балансу переважають зобов'язання з високим рівнем стабільності
Спекулятивний	Більшість активів не мають постійного прибутку	Домінують зобов'язання з низьким рівнем часової стабільності

Цільова функція максимізації прибутку банку та рентабельності капіталу при оптимальній фінансовій стійкості описана у формулах 3.4 і 3.5 відповідно:

$$F = i_2 K - i_1 (S + D) - V \rightarrow \max, \quad (3.4)$$

$$F' = \frac{i_2 K - i_1 (S + D) - V}{C} \rightarrow \max \quad (3.5)$$

При використанні формули 3.3 доцільно також встановити ліміт

максимальної суми прибутку банку, оскільки в іншому випадку максимальна величина прибутку досягається при нульових зобов'язаннях та сумі наданих кредитів, яка діє на невизначений термін. Після розв'язання цієї задачі ми визначаємо зв'язки між різними видами активів і пасивів, які відповідають встановленим лімітам і забезпечують високу прибутковість банку.

Отже, регуляторні вимоги щодо ліквідності, достатності капіталу, мінімальних резервів, прибутковості тощо стають обмеженнями математичної моделі [51].

Зокрема, норму резерву можна визначити за допомогою формули:

$$R = \alpha_1 D + \alpha_2 S + \alpha_3 Z, \quad (3.6)$$

де $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ – відповідні коефіцієнти резервування для окремих груп зобов'язань банку;

R – обов'язкові резерви в НБУ;

D – поточні рахунки клієнтів;

S – строкові зобов'язання перед клієнтами та запозичені кошти;

Z – інші пасиви.

Вимоги банку до платоспроможності та достатності капіталу можна визначити за такими показниками:

$$\frac{C}{Ar_1 + Kr_2 + Nr_3} \geq P_1, \quad (3.7)$$

$$\frac{C}{D + S} \geq P_2, \quad (3.8)$$

$$C - N = A + K - D - S - Z \geq C_0, \quad (3.9)$$

де r_1, r_2, r_3 – фактори ризику для окремих груп активів, що використовуються при розрахунку коефіцієнта платоспроможності;

P_1, P_2 – нормативні вимоги до платоспроможності;

C_0 – статутний капітал банку.

Вимоги комерційного банку до ліквідності можна описати за допомогою наступних співвідношень:

$$\frac{A}{D} \geq L_1, \quad (3.10)$$

$$\frac{A-D}{S} \geq L_2, \quad (3.11)$$

$$\frac{K}{D+S} \leq L_3, \quad (3.12)$$

$$L_4 \leq \frac{K}{A+K+N} \leq L_5, \quad (3.13)$$

де L_1 – норматив миттєвої ліквідності (не менше 3%);

L_2 – нормативне значення вимог до коефіцієнта ліквідності по термінових зобов'язаннях (не менше 40%);

L_3 – вимоги до крос-коефіцієнта ліквідності (тобто кредитно-інвестиційні вкладення банку не повинні перевищувати 100% його зобов'язань перед клієнтами);

L_4, L_5 – обмеження на коефіцієнт ефективності використання ресурсів у кредитно-інвестиційні операції банку (повинен бути в межах 65-85%).

Обмеження відсутності збитків комерційного банку полягає в наступному:

$$Ki_2 - (S + D)i_1 \geq 0, \quad (3.14)$$

де i_1 – процентна ставка за залученими коштами;

i_2 – процентна ставка за наданими кредитами.

Крім перерахованого вище, існують обмеження на незмінність значень наступних змінних:

– високоліквідні активи;

$$A \geq 0$$

– обов'язкові резерви;

$$R \geq 0$$

– кредитно-інвестиційний портфель банку;

$$K \geq 0$$

– низько ліквідні активи;

$$N \geq 0$$

– капітал банку;

- $$C \geq 0$$
- поточні зобов'язання;
- $$D \geq 0$$
- строкові зобов'язання;
- $$S \geq 0$$
- інші пасиви;
- $$Z \geq 0.$$

Це означає, що система обмежень виглядає наступним чином.:

$$\left\{ \begin{array}{l} R = \alpha_1 D + \alpha_2 S + \alpha_3 Z, \\ \frac{C}{Ar_1 + Kr_2 + Nr_3} \geq P_1, \\ \frac{C}{D+S} \geq P_2, \\ C - N = A + K - D - S - Z \geq C_0, \\ \frac{A}{D} \geq L_1, \\ \frac{A-D}{S} \geq L_2, \\ \frac{K}{D+S} \leq L_3, \\ L_4 \leq \frac{K}{A+K+N} \leq L_5, \\ Ki_2 - (S+D)i_1 \geq 0, \\ A; R; K; N; C; D; S; Z \geq 0 \end{array} \right. \quad (3.15)$$

Таким чином, найважливішим ефектом задачі є визначення прийняттого набору траєкторій змін, стану банку і, отже, парето-оптимального набору, тобто не домінуючих за жодним із обраних критеріальних рішень. Управлінські рішення не можуть прийматися окремо. Для отримання оптимальних рішень потрібен комплексний підхід. Однак її неможливо реалізувати без певної демократизації завдання в рамках ієрархічної системи, в якій рішення нижчих рівнів ієрархії узгоджуються з рішеннями вищих рівнів.

Висновки по розділу 3

З метою вдосконалення організаційної структури управління фінансовою стійкістю банку запропоновано поетапне впровадження, починаючи від призначення завдань та вибору суб'єкта та виду управління, до прийняття управлінських рішень, спрямованих на усунення виявлених відхилень. При цьому визначено функції, які слід було покласти на цей структурний підрозділ та визначено його компетенцію. Основою ефективного управління фінансовою стабільністю є розробка відповідної системи показників, що дозволить комплексно оцінити фінансову стійкість банку.

У розділі пропонувалося використовувати аналіз у поєднанні з фінансовими та економічними процесами як інструмент, необхідний для пояснення складних причинно-наслідкових зв'язків шляхом виявлення таких кількісних зв'язків у регресії та порівняння цих значень із значеннями, отриманими з рівняння регресії. Це допоможе зрозуміти природу досліджуваних явищ і процесів, а також вплине на фактори, які були виявлені в результаті аналізу економічних процесів для досягнення цієї мети. Тому методологія, яка базувалася на цих методах аналізу, визначатиме, наскільки стійким є механізм економічного явища, а в даному випадку – механізму банківського сектору. Це стане можливим завдяки визначенню інтегрального показника та основних факторів, які певною мірою матимуть на нього безпосередній вплив. В результаті отримуємо показник, який визначатиме фінансовий стан банку.

Запропоновано оптимальну модель балансу банку з точки зору співвідношення його прибутковості, фінансової стійкості та ліквідності. Суть оптимізації фінансової стійкості комерційного банку полягає в управлінні активними та пасивними операціями з метою максимізації прибутку (доходу) в умовах обмежень дотримання встановлених нормативів ліквідності, платоспроможності та ризику, як зовнішніх, так і внутрішніх. Визначено цільову функцію максимізації рентабельності та рентабельності капіталу, за межі прийнято нормативні значення коефіцієнтів та параметрів оптимізації структури

балансу.

Тому слід зазначити, що запропоновані підходи вирішують деякі проблеми аналізу та управління фінансовою діяльністю банку, а завдання забезпечення належного рівня фінансової стійкості комерційного банку є одним із найважливіших завдань банківської діяльності в Україні. аналіз і управління.

РОЗДІЛ 4

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИЧНИХ
ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА НАДІЙНІСТЮ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.

4.1. Заходи щодо управління фінансовою стійкістю та надійністю АТ КБ
«Приватбанк»

Розбивка заходів за активами та пасивами зміцнить фінансову стабільність та надійність, мінімізує ризики, стимулюватиме приплив готівки та перешкоджатиме розпорядженню готівкою, усуваючи при цьому дефіцит ліквідності; управляти репутаційним ризиком, що негативно впливає не лише на ліквідність банку, а й створює загрозу для його подальшої діяльності. Запропоновані заходи щодо активів наведені в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Заходи з забезпечення фінансової стійкості та надійності банку АТ КБ
«Приватбанк»

Напрямок управління	Заходи
Грошові кошти в касі банку	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення лімітів готівки в касі банку; - щоденне інформування про майбутні виплати депозитних договорів; - запровадження спеціального режиму валютних операцій.
Міжбанківські кредити	<ul style="list-style-type: none"> - зміна графіків погашення кредитів, переведення окремих позик на дострокове погашення (за домовленістю сторін); - отримання додаткового забезпечення відкритих кредитних ліній.
Кредити юридичним та фізичним особам	<ul style="list-style-type: none"> - розгляд можливості продажу кредитного портфеля або його частини; - зменшення/закриття лімітів кредитних операцій; - реструктуризація кредитів; - перегляд умов короткострокового кредитування; - підвищення процентних ставок за кредитами та перегляд тарифної політики; - посилення контролю за виконанням графіків погашення кредитів, включаючи проценти/комісійні; - встановлення переліку клієнтів, кредитування яких не припиняється; - прискорення погашення безнадійної заборгованості шляхом продажу заставленого нерухомого майна;

	<ul style="list-style-type: none"> - встановлення тимчасового мораторію на зростання кредитного портфеля.
Портфель цінних паперів	<ul style="list-style-type: none"> - швидкий продаж цінних паперів та реструктуризація портфеля цінних паперів у бік скорочення його термінів; - проведення операцій репо.
Резервування	<ul style="list-style-type: none"> - створення спеціальних резервів для активних дій; - перетворення ліквідних активів у високоліквідні (включаючи продаж основних засобів) для збільшення резервів ліквідності.
Основні засоби	<ul style="list-style-type: none"> - обмеження щодо інвестицій в основні засоби та нематеріальні активи; - обмеження або введення мораторію на капітальні вкладення; - продаж основних засобів.
Поточні та строкові рахунки клієнтів	<ul style="list-style-type: none"> - розгляд та запровадження більш привабливих умов розрахунків і касового обслуговування клієнтів (в т.ч. підвищення комісій за залишками на рахунках тощо); - запровадження нових депозитних продуктів (у тому числі підвищення процентних ставок та застосування нецінових методів), стимулювання привабливості коштів у довгостроковій перспективі; - встановлення лімітів концентрації позикових коштів та контроль за їх виконанням; - визначення окремого детального плану дій з основними клієнтами, які надають ресурси; - встановлення персональної відповідальності за роботу з ключовими інвесторами ресурсів.

Під час кризи банківської системи кошти залучаються в жорстких умовах нестачі коштів та конкуренції за них. Відповідно, поряд з маркетинговою діяльністю, банки намагаються підвищити процентні ставки. Це спричиняє ринкове зростання вартості коштів, у тому числі депозитів та міжбанківських кредитів.

В умовах кризи кредитоспроможність банку знижується, що стимулює приплив депозитних коштів через додаткову надбавку за підвищений ризик утримання коштів, що призводить до значного зростання процентних витрат. При цьому банк намагається обмежити інші статті витрат. Адміністративні витрати є найбільш гнучкими в умовах кризи.

На цій основі складається план дій для кожного окремого сценарію, визначається обсяг ресурсів, які мають бути отримані окремими доступними зовнішніми джерелами, з урахуванням наявних у банку резервів ліквідності та витрат на їх запуск. У разі надлишкової ліквідності банку застосовуються такі заходи: планування закінчення терміну дії договорів пасивної операції на період

надлишкової ліквідності; рекомендація при укладанні договорів на активні операції, які впроваджуються після їх завершення в інші періоди; планування зменшення частки коштів, отриманих з фінансового ринку, в балансі банку на цей період (зниження ліквідності покупок); планування інвестування коштів в активи (враховується період окупності, коли ці кошти можуть знадобитися в наступні проміжки часу).

4.2. Розрахунок структури балансу банку при оптимальному співвідношенні його фінансовою стійкості та доходності

Відповідно до поставленої мети необхідно оптимізувати структуру балансу, яка максимізує прибутковість при прийнятному рівні ліквідності. Використовуючи формули оптимізаційної моделі, запропоновані в п. 3.3, доцільно встановити межу максимальної величини прибутку банку, оскільки максимальне значення прибутку досягається за нульових зобов'язань і кредитів, які прагнуть до нескінченності. Вирішуючи цю задачу, можна визначити співвідношення між різними видами активів і пасивів, що відповідають встановленим лімітам і забезпечують високу прибутковість банку.

Практична реалізація даної математичної моделі буде проведена на основі балансу та звіту про фінансові результати АТ КБ «Приватбанк» [45] за 2020 рік.

В результаті ліквідність і платоспроможність банку будуть збережені, а показник прибутковості покращиться за рахунок реструктуризації балансу. Проте оптимізація структури балансу банку для забезпечення загальної фінансової стабільності досягається лише тоді, коли він успішно здійснює конкретні фінансові операції.

Вхідні дані моделі подані в таблиці 4.2. Вхідні дані по обмеженням містяться в таблиці 4.3

Для вирішення моделі використовується ряд додаткових даних і обмежень моделі. Використовуючи ці дані, використовуючи вбудовану функцію MS Excel,

можна легко перегрупувати активи та пасиви банку, оскільки надбудова враховує всі коментарі моделі та виводить на їх основі виправлені результати.

Таблиця 4.2

Вхідні дані для оптимізації фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»

Показники	Умовна позначка	Значення, млн. грн.
Високоліквідні активи	A	49911
Кредитно-інвестиційний портфель банку	K	301741
Низьколіквідні активи	N	30873
Усього активів		382525
Поточні зобов'язання	D	195521
Строкові зобов'язання	S	117187
Інші пасиви	Z	16992
Усього зобов'язань		329700
Капітал банку	C	52825
Статутний капітал	C ₀	206060

Таблиця 4.3

Додаткові дані та обмеження моделі по оптимізації фінансової стійкості комерційного банку

Показники	Умовна позначка	Розрахункове значення
Обов'язкові резерви, млн. грн.	R	12082
за поточними рахунками	a ₁	4%
за строковими рахунками	a ₂	74%
за іншими зобов'язаннями	a ₃	22%

Для ефективної роботи моделі також використовуються коефіцієнти платоспроможності та достатності капіталу, а також коефіцієнти ліквідності та ліміти збитків, усі ці нормативи представлені в таблиці нижче. (таблиці 4.4-4.5)

Таблиця 4.5

Нормативи платоспроможності, достатності капіталу та ліквідності, що використовуються при розрахунку фінансової стійкості комерційного банку

Показники	Умовна позначка	Розрахункове значення	Нормативне значення
Норматив достатності капіталу	P_1	16,55 %	$\geq 10\%$
ризик високоліквідних активів	r_1	8,5	10%
ризик кредитних, інвестиційних та інших активів	r_2	46,2	50%
ризик інших активів	r_3	97	100%
Співвідношення капіталу і зобов'язань перед клієнтами, %	P_2	16,9%	$\geq 10\%$
Обмеження на обсяг капіталу, млн. грн.	C_0	206060	≥ 50000
Миттєва ліквідність, ⁵	L_1	43,46%	$\geq 30\%$
Коефіцієнт ліквідності за терміновими зобов'язаннями, %	L_2	44,27%	$\geq 40\%$
Крос-коефіцієнт ліквідності, %	L_3	62,4	$\leq 100\%$
Коефіцієнт ефективності використання активів, %	L_4	77,1%	65-85%

Таблиця 4.5

Обмеження на не збитковість моделі по оптимізації фінансової стійкості

Показники	Умовна позначка	Поточне значення
Середня процентна ставка за дохідними активами	i_2	25%
Середня процентна ставка за платними пасивами	i_2	8%

У результаті оптимізації з використанням формул 3.4 і 3.5 доцільно також встановити обмеження на максимальну величину прибутку банку, інакше максимальне значення прибутку досягається при нульових зобов'язаннях і кредитах, які прагнуть до нескінченності. Тому важливо визначити цільові функції моделі, якими буде перегрупування активів і пасивів (таблиця 4.6)

Таблиця 4.6

Значення цільових функцій по оптимізації фінансової стійкості

Показники	Умовна позначка	Поточне значення	Мета оптимізації
Чистий прибуток, млн. грн.	F	24302	Максимізація
Прибутковість власного капіталу, %	F'	8,12%	Максимізація

Після вирішення цієї проблеми встановимо взаємозв'язки між різними видами активів і пасивів, які відповідають встановленим лімітам і забезпечують високу прибутковість банку. Отримані результати оптимізаційних заходів представлені в таблиці.4.7.

Таблиця 4.7

Визначення раціональної структури балансу АТ КБ «Приватбанк» за розрахунками моделі оптимізації банку за 2020 р.

Групи активів	Поточна структура, %	Оптимальна структура, %	Групи пасивів	Поточна структура, %	Оптимальна структура, %
Високоліквідні активи	13,05	15	Поточні зобов'язання	51,11	50
Кредитно-інвестиційний портфель банку	78,88	79	Строкові зобов'язання	30,64	32
Низьколіквідні активи	8,07	6	Інші пасиви	4,44	3
Активи	100	100	Разом зобов'язань	86,19	85
			Капітал банку	13,81	15
			Пасиви	100	100

Результати таблиці. 4.7 відображають поточну структуру балансу банку, а також стан, в якому банк працює. Нинішня структура є досить позитивною з точки зору прибутковості банку, але з точки зору ліквідності та фінансової

стійкості поточна структура не є ефективною. Тому оптимальна структура балансу, розрахована за допомогою доповнення до електронної таблиці MS Excel, дозволить підтримувати фінансову стійкість і ліквідність банку на належному рівні, забезпечуючи прибутковість банку при дотриманні всіх встановлених економічних нормативів. Національним банком.

Після виконання всіх цих перетворень з балансом банку отримуємо результати, які наочно представлені на графіках 4.1-4.2. Таким чином, результати оптимізаційної моделі потребують подальшої реструктуризації балансу банку з метою досягнення рівня оптимальності. Структура поточних активів АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році була такою: Найбільшу частку займає кредитно-інвестиційний портфель банку (міжбанківський, комерційний, цінні папери), який становить 78,8%. Частка високоліквідних активів становить 13,05%, у тому числі тих, які знаходяться в готівковій формі або можуть бути швидко продані на ринку. Низьколіквідні активи АТ КБ «Приватбанк» становлять 8,07% загальних активів банку, включаючи прострочені, пролонговані та безнадійні кредити, безнадійну заборгованість, необоротні цінні папери, побутові матеріали, будівлі, споруди та інші основні засоби.

Поточна структура зобов'язань АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році була такою. У структурі зобов'язань найбільшу частку займають поточні зобов'язання банку (51,11%). Строкові зобов'язання банку становлять 30,64%. Власний капітал банку становить 13,82% у структурі пасиву балансу. Інші зобов'язання становлять 4,44%. Таким чином, поточна структура зобов'язань характеризується таким співвідношенням зобов'язань банку до власного капіталу – 86,19% до 13,81%.

Використовую оптимізаційну модель та за допомогою пакету «Поиск решений» MS Excel, був прорахований оптимальний баланс АТ КБ «Приватбанк», тому необхідно здійснити ряд заходів щодо реструктуризації поточного балансу банку. Таким чином, частка високоліквідних активів у поточній структурі є низькою по відношенню до оптимального значення, тому вона повинна збільшитися на 2%, що дозволить досягти оптимальний рівень

фінансової стійкості та ліквідності.

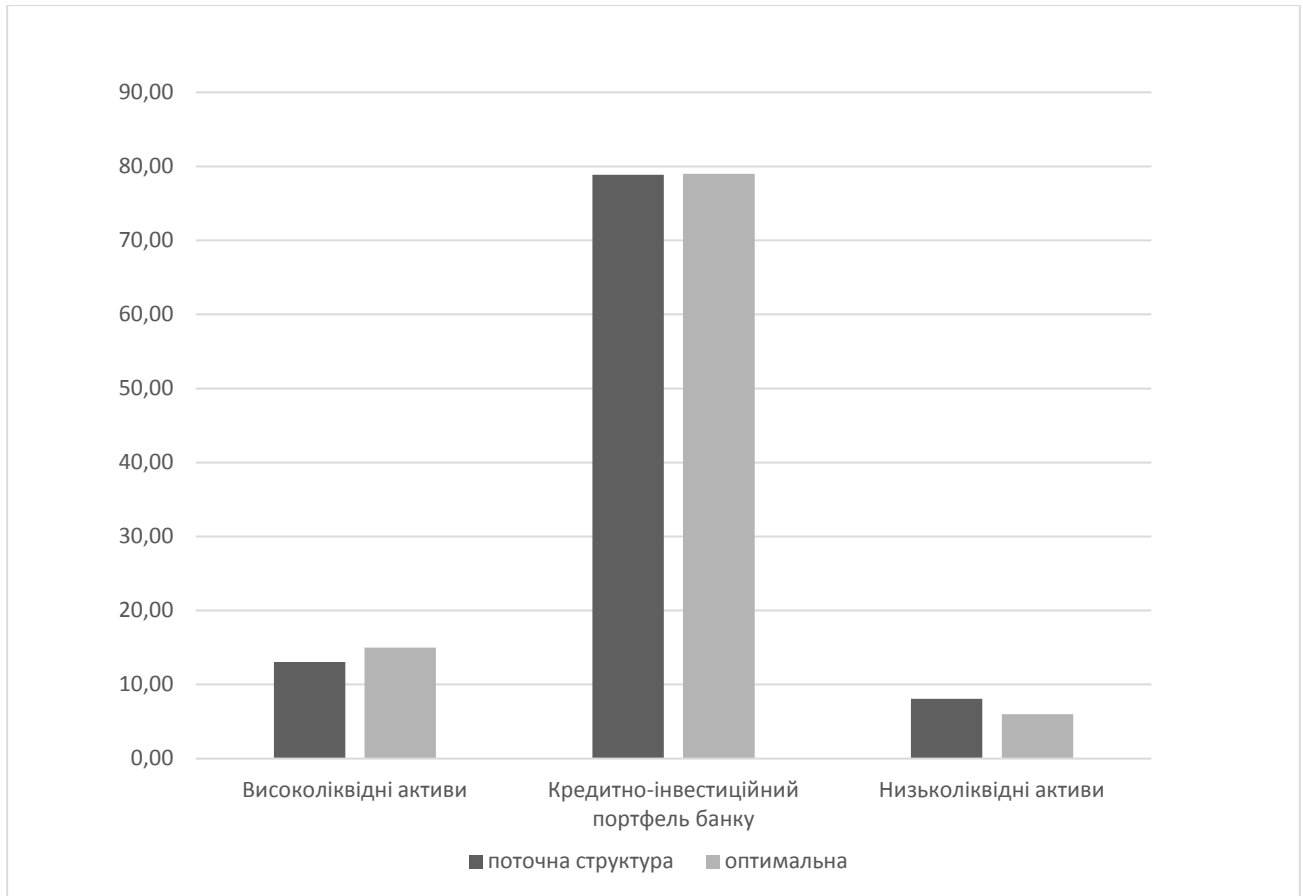

Рис. 4.1. Поточна та оптимальна структура активів АТ КБ «Приватбанк»

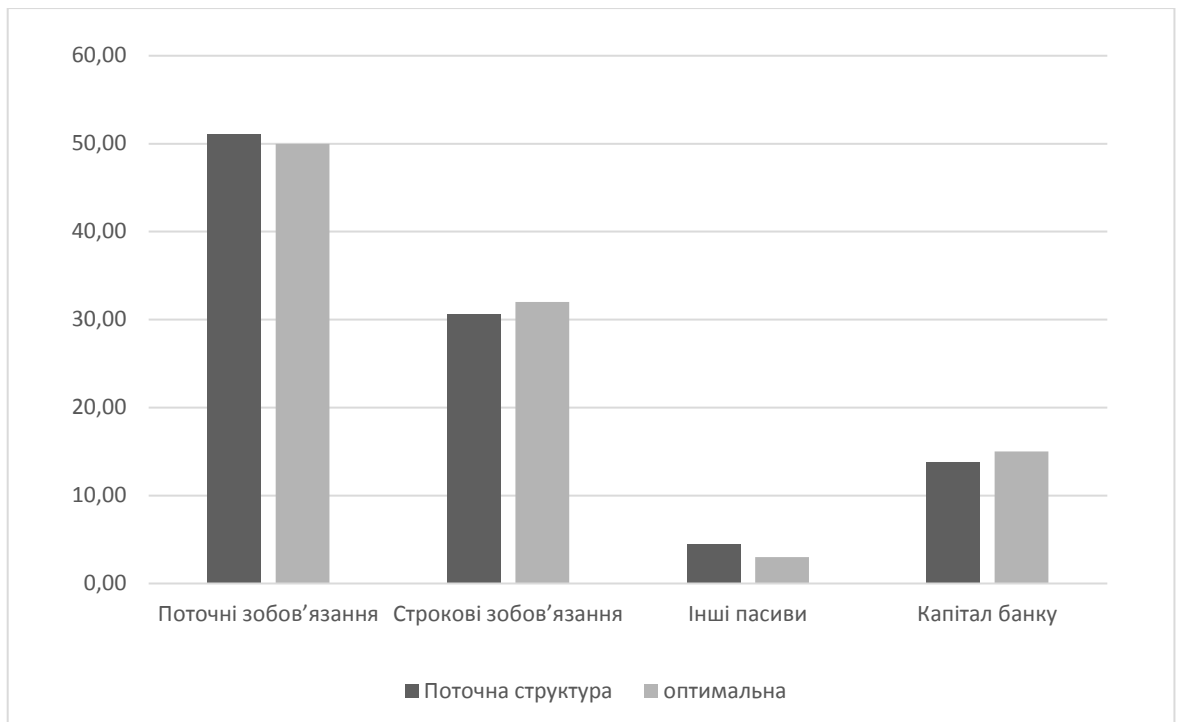

Рис. 4.2. Поточна та оптимальна структура пасивів АТ КБ «Приватбанк»

Основним напрямком діяльності АТ КБ «Приватбанк» має бути створення ефективного кредитно-інвестиційного портфеля, але за умови наявності достатньої кількості високоліквідних активів і тоді його частка в загальній структурі активів має бути майже на тому ж рівні – 79%. А частка низьколіквідних активів краще знизити до рівня 6%, що можливо за рахунок реалізації частини основних фондів.

Структурні зміни пасивів АТ КБ «Приватбанк» матимуть такі особливості. АТ КБ «Приватбанк» потребує більшої капіталізації банку для забезпечення його більш стабільної роботи. Це означає, що необхідно було б збільшити цільовий капітал банку до 15%. Найбільшу питому вагу в структурі зобов'язань повинні мати строкові зобов'язання, оскільки строкові зобов'язання є більш стабільним чинником функціонування банківської системи, але враховуючи поточну структуру їх питома вага збільшиться до 32%.

4.3. Ефективність впровадження комплексної оцінки з метою забезпечення фінансової стійкості та надійності банку

За допомогою оптимізаційної моделі розраховано показники оптимальної структури активів і пасивів балансу, які б покращили показники фінансової стійкості. Для того, щоб визначити вплив змін у структурі балансу, порівнюємо розрахункові значення (оптимальні значення) і фактичні значення.

На підставі запропонованій оптимізації структури балансу (табл. 4.7), представимо агрегований прогнозний баланс АТ КБ «Приватбанк» (табл. 4.8) та показники фінансової стійкості та надійності (табл. 4.9)

Аналіз балансу банку після впровадження вдосконалених методичних підходів показав, що розмір оптимізованого кредитно-інвестиційного портфеля становить 302195млн. грн., що становить 25513 млн. грн. більше поточного рівня. У прогнозному балансі зобов'язання зменшилися, але вибір оптимального співвідношення між розмірами різних джерел депозитів і капіталу дозволить

банку надавати довгострокові кредити, які є високорентабельними, але більш ризиковими і потребують довгострокових інвестицій. Підвищення фінансової стабільності потребує збільшення власного капіталу на 4554 млн. грн., що можливо завдяки збільшенню нерозподіленого прибутку та інших ресурсів.

Таблиця 4.8

Оптимальний баланс АТ КБ «Приватбанк» з метою забезпечення фінансової стійкості, млн. грн.

Статті	2020 рік	Після оптимізації	Відхилення
Актив			
Грошові кошти та їх еквіваленти	49911	57379	7468
Кредитно-інвестиційний портфель	276682	302195	25513
Інші активи	55932	22952	-32981
Всього активів	382525	382525	0
Пасив			
Власний капітал	52825	57379	4554
Всього зобов'язань	329700	325146	-4554
Всього пасивів	382525	382525	0

Таблиця 4.9

Розрахунок основних показників, які характеризують фінансову стійкість

Показник	2020р.	Після оптимізації	Відхилення
Коефіцієнт надійності	16,02	17,65	1,62
Коефіцієнт фінансового важеля	6,24	5,67	-0,57
Коефіцієнт достатність капіталу	13,81	15,00	1,19

З наведених даних у табл. 4.9 бачимо, що усі показники фінансової стійкості покращили своє значення, отже модель є оптимальною. До того ж

зростання кредитно-інвестиційного портфелю не призведе до зниження доходності банківської діяльності.

Отже, можна стверджувати, що запропонована та адаптована до діяльності АТ КБ «Приватбанк» модель оптимального співвідношення фінансової стійкості до прибутковості банку є ефективною, а її впровадження в банку регулюватиме зниження фінансової стійкості від рентабельності до їх оптимальних значень.

На підставі аналізу ліквідності та надійності банку, після впровадження вдосконалених методичних підходів до управління ними, можна зробити висновок, що: АТ КБ «Приватбанк» зможе оптимізувати структуру як активів, так і пасивів залежно від умов і прибутковості, збільшити більш стабільні середньо- та довгострокові зобов'язання. Це означає, що аналіз ефективності показав, що АТ КБ «Приватбанк» зможе й надалі забезпечувати використання інструментів оптимізації з метою забезпечення достатнього рівня ліквідності, надійності та фінансової стабільності без відволікання значної суми неприбуткових коштів. .

Таким чином, комплексна модель оптимізації управління фінансовою стабільністю банку дозволяє вирішити такі проблеми:

- визначення оптимальної структури активів і пасивів банку, яка дозволить максимально підвищити прибутковість і водночас врахувати ризикованість активів;

- вирішувати питання залучення нових видів зобов'язань або розподілу наявних ресурсів на окремі види активів;

- оперативне планування банківської діяльності та оцінка якості управління активами та пасивами.

У порівнянні з іншими існуючими підходами до управління фінансовою стабільністю запропонована модель має такі переваги:

- адаптивність - можливість пристосування моделі до індивідуальних умов кожного банку та змін загальної економічної ситуації (встановлення, при необхідності, різноманітних обмежень на обсяги окремих операцій банку);

- складність - модель враховує оптимізацію всіх статей балансу: активів, пасивів і капіталу, щоб її можна було віднести до повних моделей;
- системна – модель дозволяє керувати як надлишковою ліквідністю, так і дефіцитом ліквідності банку;
- практичне застосування - модель визначає окремі складові загальних активів і зобов'язань банку, що визначають ліквідність банку, і пропонує систему обмежень для цих статей.

Запропоновано комплексну модель оптимізації управління фінансовою стабільністю, а також додаткові можливості розширення аналізу, планування та контролю процесу управління банком. Крім того, використання сучасного програмно-технічного забезпечення робить такий підхід досить простим, ефективним та адаптивним, що дозволяє своєчасно приймати відповідні управлінські рішення.

Висновки за розділом 4

З метою аналізу ефективності впровадження запропонованих методичних підходів до управління фінансовою стійкістю комерційного банку АТ КБ «Приватбанк», в розділі були розраховані прогностичний баланс та прогностичні показники фінансової стійкості.

Результати оптимізаційної моделі потребують проведення подальшої реструктуризації балансу банку з метою досягнення рівня оптимальності. Поточна структура активів АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році характеризувалася наступним: Найбільша питома вага належить кредитно-інвестиційному портфелю банку (міжбанківські, комерційні кредити, цінні папери), що складає 78,88 %. Частка високоліквідних активів складає 13,05%, серед яких такі, що перебувають у готівковій формі або можуть бути швидко реалізовані на ринку. Низьколіквідні активи АТ КБ «Приватбанк» становлять 8,07% усіх активів банку, серед яких прострочені, пролонговані та безнадійні кредити, ненадійна

дебіторська заборгованість, цінні папери, які не обертаються на ринку, господарські матеріали, будинки, споруди та інші основні фонди.

Поточна структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році характеризувалася співвідношенням зобов'язань банку до його капіталу – 86,19 до 13,81%.

Основним напрямком діяльності АТ КБ «Приватбанк» має бути створення ефективного кредитно-інвестиційного портфеля, але за умови наявності достатньої кількості високоліквідних активів і тоді його частка в загальній структурі активів має бути майже на тому ж рівні – 79%. А частка низьколіквідних активів краще знизити до рівня 6%, що можливо за рахунок реалізації частини основних фондів.

Структурні зміни пасивів АТ КБ «Приватбанк» матимуть такі особливості. АТ КБ «Приватбанк» потребує більшої капіталізації банку для забезпечення його більш стабільної роботи. Це означає, що необхідно було б збільшити цільовий капітал банку до 15%. Найбільшу питому вагу в структурі зобов'язань повинні мати строкові зобов'язання, оскільки строкові зобов'язання є більш стабільним чинником функціонування банківської системи, але враховуючи поточну структуру їх питома вага збільшиться до 32%.

Проаналізувавши динаміку показників можна сказати, що після оптимізації структури ресурсів банку, показники дещо покращились. Запропонована комплексна оптимізаційна модель управління фінансовою стійкістю додаткові можливості для розширення аналізу, планування і контролю процесу управління діяльністю банку.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми оцінки та управління фінансової стійкості та надійністю в сучасних умовах розвитку банківської системи України дало змогу теоретично обґрунтувати та розробити такі рекомендації і пропозиції, спрямовані на удосконалення ряду методологічних і практичних завдань.

1. Проаналізувавши підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до поняття «фінансова стійкість банку», запропоноване наступне узагальнене визначення даного поняття: фінансова стійкість банку – це якісна характеристика фінансового стану банку, елементами якої є достатність, збалансованість та оптимальне співвідношення фінансових ресурсів і активів при одночасному підтриманні на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізація ризиків, здатність витримати непередбачені втрати і зберегти стан ефективного функціонування, а також здатність поновлювати життєздатність в разі раптового її порушення.

2. Виявлено чинники, що впливають на фінансову стійкість банку, визначено ступень їх впливу на стан банку.

3. Встановлено, що єдиної універсальної методики аналізу фінансової стійкості не існує й гіпотетично існувати не може, враховуючи постійний динамізм та чутливість глобального фінансового ринку.

4. В роботі проведений аналіз показників розвитку банківської системи та визначено місце АТ КБ «Приватбанк».

5. Можна охарактеризувати фінансовий стан банку АТ КБ «Приватбанк» як задовільний. За результатами діяльності за 2020 рік банк отримав прибуток, прибутковість капіталу по АТ КБ «Приватбанк» склала – 68,4%, прибутковість активів 12,76 %; чиста процентна маржа – 9,91%; чистий серед – 5,72%. АТ КБ «Приватбанк» дотримувався нормативів достатності капіталу та ліквідності, але їх значення поступово знижуються до рівня мінімальних меж.

6. Нормативи капіталу Н1, Н2, значно коливаються, проте залишились в допустимих межах, встановлених Національним банком України. Банк має достатню забезпеченість власним капіталом.

7. Виходячи з аналізу ліквідності обгрунтовано, що банк АТ КБ «Приватбанк», нарощуючи зобов'язання та кредити з 2020 році понизив показники поточної та короткострокової ліквідності, тому необхідно структурувати зобов'язання та активи банку з метою їх відповідності за строками.

8. Доведено, що фінансова стійкість АТ КБ «Приватбанк» у 2020 році мала стабільну фінансову стійкість, за всі роки вона знаходиться в зоні стабільної фінансової стійкості.

9. Удосконалено методичний підхід щодо комплексного оцінювання фінансової стійкості шляхом врахування показників капіталу, прибутковості та ліквідності на фінансову стійкість за допомогою їх бальної оцінки.

10. . В роботі запропоновано використовувати оптимізаційну модель управління ресурсною базою в АТ КБ «Приватбанк», з точки зору взаємозв'язку його прибутковості, фінансової стійкості та ліквідності.

11. Обгрунтована ефективність впровадження запропонованих методичних підходів до забезпечення фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк». В результаті оптимізації ресурсів, банк покращив усі показники фінансової стійкості.

12. Основним напрямком діяльності АТ КБ «Приватбанк» має бути створення ефективного кредитно-інвестиційного портфеля, але за умови наявності достатньої кількості високоліквідних активів і тоді його частка в загальній структурі активів має бути майже на тому ж рівні – 79%. А частка низько ліквідних активів краще знизити до рівня 6%, що можливо за рахунок реалізації частини основних фондів.

13. Структурні зміни пасивів АТ КБ «Приватбанк» матимуть такі особливості. АТ КБ «Приватбанк» потребує більшої капіталізації банку для

забезпечення його більш стабільної роботи. Це означає, що необхідно було б збільшити цільовий капітал банку до 15%. Найбільшу питому вагу в структурі зобов'язань повинні мати строкові зобов'язання, оскільки строкові зобов'язання є більш стабільним чинником функціонування банківської системи, але враховуючи поточну структуру їх питома вага збільшиться до 32%..

14. Після оптимізації структури ресурсів банку, показники фінансової стійкості дещо покращились, банк знаходиться в зоні стабільної фінансової стійкості.

15. Проведені розрахунки показали, що запропоновані методичні підходи та оптимізація структури балансу, ефективні та можуть бути використанні при плануванні та прийнятті управлінських рішень в АТ КБ «Приватбанк».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Назарова, І. С. Словник української мови К. : Наукова думка, 1978. – Т. ІХ. – 853 с.-
2. Большой энциклопедический словарь Под ред. О. К. Еременко.- М. : Большая экономическая энциклопедия, 1997. 680 с.
3. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: у 4 т. Т. 4 Под ред. Г. Н. Сергеевко. Спб.: Диамант, 1998. С. 625-626.
4. Яворский, Б. М. Справочник по физике М. : Наука. Главная редакция физ.-мат. лит-ры, 1981. 342 с.-
5. Большой экономический словарь Под ред. А. Н. Азрилияна. М. : Институт новой экономики, 1997. 288 с.
6. Водоп'янова, Н.О. Финансовая устойчивость коммерческого банка Межвузовский сборник научных трудов по итогам III Открытой научной конференции ВолгГТУ «Молодежь и экономика: новые взгляды и решения», 2003. №16 - С. 11-12.
7. Крейнина, М.Н. Финансовая устойчивость предприятия: оценка и принятие решений Финансовый менеджмент. 2001. №2. С. 32-36.
8. Масленченков, Ю.С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке М.: Перспектива, 1997. Кн.3. 158 с.
9. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку Вісник Української академії банківської справи. 2007. №1(22). - С. 1-4.
10. Пантелеєв, В. П. Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми регулювання Банківська справа. 1996. № 1. С. 32–39.
11. Масленченков, Ю. С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке: технология финансового менеджмента клиента М. : Перспектива, 1997. 214 с.
12. Шіллер, р. І. Фінансова стійкість комерційного та шляхи її зміцнення К. : Наук. думка, 1998. 158 с.

13. Святко, С. А. Аналіз і оцінка фінансової стійкості банку як необхідна умова ефективного банківського менеджменту. Банківська справа. 1997. № 8. С. 48–54 .
14. Водоп'янова, Н.О. Финансовая устойчивость коммерческого банка. Молодежь и экономика: новые взгляды и решения - 2003. №16 С. 11-12.
15. Антонов, Н. Г. Денежное обращение, кредит и банки М. : Финстатинформ, 1995. 272 с.
16. Вітлінський, В. В. Визначення рейтингу банку всередині вибірки Вісник НБУ. 1999. № 2. С. 61-76.
17. Макєєва, І.В. Сутнісна характеристика поняття «фінансова стійкість» основні її характеристики URL:[hppt://www.rusnauka.com/..](http://www.rusnauka.com/)
18. Єріс, Л.М. Побудова моделі визначення фінансової стійкості банківської установи Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. Суми: ДВНЗ УАБС НБУ, 2007. Т.21. С. 204-212.
19. Про затвердження положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS : положення від 08.05.2002 р. № 171.URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1045.6312.0>.
20. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні Інструкція, затверджена Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001р. № 368 URL:: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
21. Про банки і банківську діяльність Закон України від 07.12.2000р. № 2121-III URL:: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
22. Банковское дело: учебник под. ред. О. И. Лаврушина. М. : Финансы и статистика, 1998. 576 с..
23. Тимофеева, З.А. Системы надзора за деятельностью коммерческих банков Деньги и кредит. 2002. № 4. С. 53–58.
24. Коваленко, В. В. Оцінка фінансової стійкості банківської установи для розробки антикризової стратегії її діяльності Актуальні проблеми економіки. 2007. № 12. С. 95-108.

25. Методологія визначення рейтингу надійності банків рейтинговим агентством “Експерт-рейтинг” URL:: <http://www.expert-rating.com/rus/metodologiya/>.
26. Крухмаль, О. В. Оцінка фінансової стійкості банків : інформаційне і методичне забезпечення : дис. канд. екон. наук : 08.00.08 - Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». 2007. 256 с.
27. Стефанишина, А. Характеристика та аналіз методик оцінювання фінансової стійкості банків України та зарубіжжя Вісник НБУ. К., 2010.№11.– С.43-49.
28. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению URL:: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/pdf/rus/guide.pdf> .
29. Процедура визначення рейтингу надійності банків рейтинговим агентством “Кредит-рейтинг” URL:: <http://www.credit-rating.ua/ua/about-rating/methodology>.
30. Рейтинговий процес агентства Moody’s Investors Service URL: http://www.moody.com/pages/default_ee.aspx.
31. Бабкіна, І. Досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності банків Вісник НБУ. К., 2010. №12. С.32-41.
32. Нештенко, І.О. Закордонний досвід формування методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. 2013. № 4. С. 111-123.
33. Кравець, В.М., Кравець О.В. Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність К.: Знання-Прес, 2003. 470 с.
34. Склеповий, Є. В. Складові стійкості комерційного банку Банківська справа. 2002. № 5. С. 138–142
35. Сніщенко, Р. Г. Фінансова стійкість банку в сучасних умовах URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca_ekon/Ekon/2009_32/25.pdf.

36. Святко, С. А. Аналіз і оцінка фінансової стійкості банку як необхідна умова ефективного банківського менеджменту Фінанси України. 2011. № 8. С. 48–54.
37. Овдій, Ю. Л. Необхідність фінансового планування в банках України Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту. 2010. № 11.– С. 142-145.
38. Михайлюк, Р. В. Механізм управління фінансовою стійкістю комерційних банків автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. е. н.: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль. – 2008.
39. Литовченко, О. Ю. Теоретичний базис управління фінансовою стійкістю банку URL: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Economics/1_121799.doc.htm.
40. Олійник, А. В. Управління фінансовою стійкістю банків Вісник Хмельницького національного університету. –2010. №5. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_5_4/159-163.pdf. –
41. Аналітичний огляд банківської системи за 2019 рік URL: <http://rurik.com.ua/>.
42. АТ КБ «Приватбанк» URL: <https://privatbank.ua/>
43. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2018 рік URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>.
44. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2019 рік URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
45. Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк»: Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2020 рік URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
46. Вовк, В. Я. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи в період кризи Фінанси, банки, інвестиції. 2011. №2. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfb/2011_2/10.pdf.

47. Буркун, О.І. Стратегічна карта як інструмент процесу управління кредитним ризиком банку URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1439/1/.pdf>.

48. Джулай, В. О. Моделювання систем оцінки фінансової стійкості банківського сектору Основні напрямки та механізми антикризового управління банківською діяльністю : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, Черкаси, 2010. С. 119-120.

49. Красовський, Ю. В. Цілі та завдання оптимізації портфелів залучених і запозичених грошових коштів комерційного банку Збірник наукових праць УАБС НБУ. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/850/1/16.26.pdf>. –

50. Масленченков Ю. С. Финансовый менеджмент банка: учеб. пособ. для ВУЗов М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 399 с.

51. Поповіч, А. Й. Напрямки оптимізації ресурсної бази банку URL:: <http://banking.uabs.edu.ua/images/konferencii/2007/TezuPopovich.doc>.

52. Ломакина, И. Н. Оптимизационная модель управления ресурсами коммерческого банка Проблемы материальной науки – экономические науки. – 2009. URL::http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/164/pdf/knp164_112-117.pdf.

ДОДАТОК А

Звіт про фінансовий стан (Баланс) 2020р

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови ПравлінняВ. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ДОДАТОК Б

Звіт про прибутки і збитки за 31.12.2020

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів (Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		3 103	2 589
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(7 460)	6 510
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	8	8
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	9	16 045	(1 526)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості	16	(8 577)	(387)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(256)	4
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(119)	(134)
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(124)	8
Інші чисті доходи		(18 006)	(14 428)
		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

Ректорові Національного ТУ
«Дніпровська політехніка»
проф. Олександр АЗІУКОВСЬКОМУ

ЛИСТ – ЗАМОВЛЕННЯ

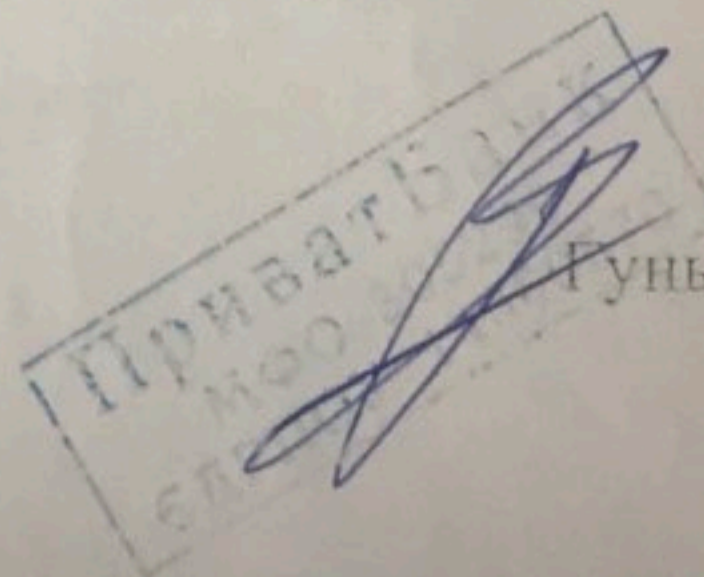
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072м-20-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Патріції ФАСТОВІЙ виконати кваліфікаційну роботу магістра на тему «Управління фінансовою стійкістю та надійністю банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)».

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація АТ КБ «ПриватБанк», передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Керівник відділення №97
АТ КБ «ПриватБанк»

Гуцько В.О.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Навчально-наукового Інституту економіки

фінансово-економічного факультету

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему «Управління фінансовою стійкістю та надійністю банку (на прикладі АТ КБ

«ПриватБанк»)»

Патріції ФАСТОВІЙ

Кваліфікаційна робота присвячена актуальному питанню, оскільки фінансова стійкість банку в умовах економічної невизначеності дозволяє зберегти позиції на банківському ринку та необхідний рівень доходності. Тому удосконалення методичних підходів до ефективного управління фінансовою стійкістю та надійністю банку має особливе значення для банку.

В дипломній роботі на основі існуючих теоретико-методичних підходів до ефективного управління фінансовою стійкістю та надійністю визначені невирішені питання та проблеми при регулюванні фінансової стійкості.

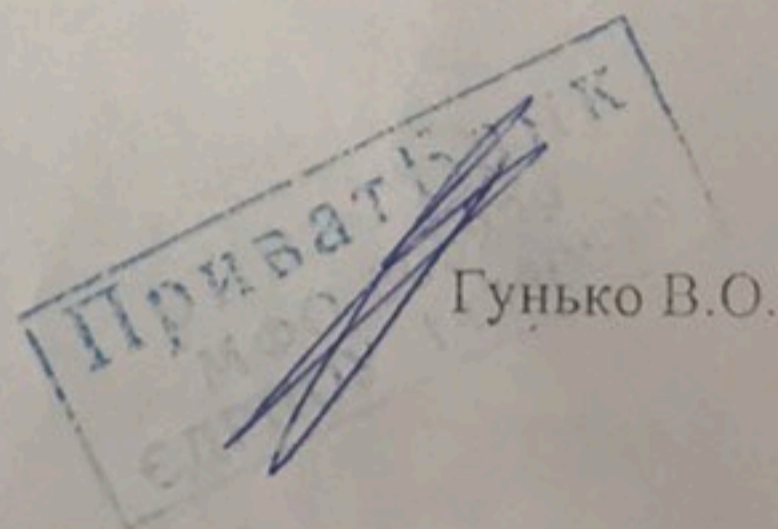
Відповідно до результатів аналізу фінансової стійкості банку в роботі удосконалені методичні підходи до ефективного управління його фінансовою стійкістю та надійністю за допомогою моделі оптимізації структури балансу банку, яка на відміну від існуючих, враховує чинники ліквідності, прибутковості та рівня сформованих резервів.

З Одержані результати носять реальний характер, а розроблені методичні рекомендації щодо управління активами банку, можуть бути використані в його роботі.

Слід зазначити, що кваліфікаційна робота виконана в повному обсязі, відповідає отриманому завданню, тому заслуговує оцінки «добре»..

Керівник відділення №97

АТ КБ «ПриватБанк»

ПриватБанк
Гулько В.О.

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072м-20-2 Фастовій Патриції Родіонівні «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА НАДІЙНІСТЮ БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)), яка представлена для присвоєння ступеня «магістр» кваліфікації «магістр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. *Мета дипломної роботи* — теоретичне обґрунтування та удосконалення методичних підходів до управління ризиками у комерційному банку.

2. *Обрана тема актуальна* оскільки діяльність банківських установ тісно пов'язана з ризиками, збитки від яких можуть призвести не лише до банкрутства окремого банку, але й до погіршення загальної економічної ситуації в країні..

3. *Тема кваліфікаційної роботи бакалавру* безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».

4. *Задачі кваліфікаційної роботи* містять елементи наукового дослідження, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра.

5. *Автором* сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо оптимізації структури балансу, які можуть бути використані банками в процесі оцінки та управління ризиками.

6. *Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.* Студентка Фастова П. Р. відвідувала консультації, виконання деяких підрозділів потребувало додаткової допомоги керівника. *Кваліфікаційна робота* містить обґрунтування удосконалених методичних підходів щодо діяльності банку

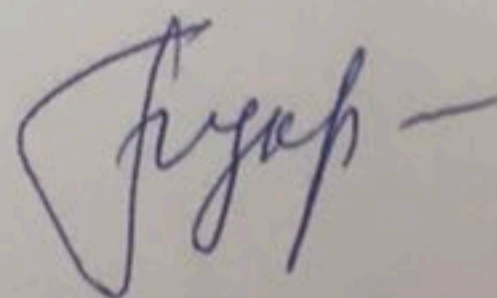
7. *Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.* Ступінь самостійності при виконанні кваліфікаційної роботи студентки задовільний.

8. *Виконання презентації.* Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. *Дотримання стандартів.* Оформлення пояснювальної записки виконано в основному у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. *Робота Фастовій П.Р. отримала позитивну оцінку зовнішнього рецензента.*
Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Фастовій П. Р. рекомендується до захисту з оцінкою 75 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи магістра
к.е.н., доцент

Д.С. Букреева